

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

Hynek Palla a jeho plzeňské působení
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Markéta Peroutková

Specializace v pedagogice, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Naděžda Morávková Ph.D.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 28. dubna 2017

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto poděkovala paní PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D., za její cenné rady, vstřícnost a ochotu.

OBSAH

ÚVOD.....	2
1 ŽIVOT	5
1.1 DĚTSTVÍ.....	5
1.2 OBJEVENÍ HUDEBNÍHO TALENTU, STUDIJNÍ ÚSPĚCHY	5
1.3 RODINA PECHOVA, PRVNÍ MANŽELSTVÍ.....	9
1.4 DRUHÉ MANŽELSTVÍ	13
1.5 ZÁVĚR PALLOVA ŽIVOTA	15
2 HUDEBNÍ PŮSOBNÍ.....	19
2.1 OD PRAHY AŽ K PLZEŇSKÉMU HLAHOLU	19
2.2 PLZEŇSKÝ HLAHOL DO PALLOVA PŘÍCHODU	20
2.3 PALLA V PLZEŇSKÉM HLAHOLU	22
2.3.1 Jindřich Pech a Eliška Pechová – Krásnohorská v plzeňském Hlaholu	27
2.4 PLZEŇSKÝ FILHARMONICKÝ SPOLEK.....	29
2.5 PALLOVA SPISOVATELSKÁ ČINNOST	31
2.6 HYNEK PALLA HUDEBNÍ SKLADATEL	32
3 TĚLOVÝCHOVNÉ PŮSOBNÍ.....	35
3.1 ZÁKLADY PLZEŇSKÉHO SOKOLA	35
3.2 HYNEK PALLA V PLZEŇSKÉM SOKOLU	36
ZÁVĚR	40
SUMMARY	41
SEZNAM LITERATURY.....	42
SEZNAM PŘÍLOH	45
PŘÍLOHY	I
A. TEXTOVÁ PŘÍLOHA.....	I
B. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	IX

ÚVOD

Hynek Palla byl vynikající český skladatel, dirigent, organizátor a spisovatel, jenž působil především v 2. polovině 19. století. Ačkoliv se narodil v Praze, jeho životní osudy jsou pevně spjaty s Plzní, kde se řadu let významně podílel na kulturním dění. Důležité bylo především jeho desetileté působení v Hlaholu, kde z postu prvního ředitele dokázal spolek pozvednout na vysokou úroveň a zřídil při něm ženský odbor, čímž spolek předběhl i svého pražského jmenovce. Neméně významná je samozřejmě i jeho působnost v plzeňském Sokole, kde se stal prvním náčelníkem. Byl také oblíbeným učitelem zpěvu a tělocviku na plzeňské reálné škole.

Životní osudy i celá Pallova osobnost mě zaujaly natolik, že jsem se rozhodla napsat bakalářskou práci právě o něm. Zároveň si myslím, že jeho postava je tak trochu neprávem opomíjená, a proto bych chtěla tímto způsobem jeho jméno připomenout.

Hlavním cílem této bakalářské práce je především vytvoření biografie Hynka Pally se zvláštním zaměřením na jeho plzeňskou působnost. A to v rozsahu a hloubce, jež mi dovoluje bakalářská práce. Pozornost věnuji také historii spolků Hlahol a Sokol, které se staly jakousi základnou Pallovy plzeňské působnosti.

Při své práci jsem postupně zjistila, že literatury týkající se Hynka Pally není mnoho. Jednalo se především o několik starších vzpomínkových článků od Antonína Špeldy¹ a Jiřího Frolíka,² který přinesl novější pohled na Pallův život. Většinou se zde opakovaly stejné informace a málokdy jsem narazila na něco nového. Velmi užitečným zdrojem se mi stala díla Elišky Krásnohorské, jež byla Pallovou švagrovou a v Plzni strávila několik let. Pro studium historie spolků jsem využívala především řadu památníků vydávaných k významným událostem či výročím.

Velké množství informací jsem získala také z periodik. Jednalo se opět o vzpomínkové články nacházející se zejména v *Plzeňských listech* a *Plzeňském obzoru*, kde

¹ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 219–235.

² FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 3–14.

FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 39–48.

se Pallovi věnoval hlavně Ladislav Černý pod pseudonymem Ladislav Potocký.³ Dnes jsou tyto dokumenty veřejnosti přístupné na serveru digitální knihovny Kramerius.⁴

Nejvýznamnější částí mého výzkumu bylo studium archivních pramenů. Pravidelně jsem navštěvovala Archiv města Plzně, kde jsem studovala celý fond Rodinný archiv Pallů, který se z velké části skládá především z Pallovy korespondence. Nalezla jsem zde i rukopisy Pallových skladeb, novinové výstřižky, programy koncertů, alba s rodinnými fotografiemi či Pallův rukopis památníku Sokola. Velkým překvapením pro mě byl nálezný nedokončené biografie věnující se Pallovi, jejímž autorem je Antonín Špelda. Vedle rozsáhlého strojopisu jsem objevila i výběr fotografií a Pallovy skladby. Všechny tyto dokumenty jsou uloženy ve fondu Antonína Špeldy.⁵

Dle mého názoru se dá celá Pallova plzeňská působnost rozdělit na dvě hlavní složky, a to sice na hudební a tělovýchovnou. Rozhodla jsem se tohoto dělení držet a podobně uspořádat i moji bakalářskou práci.

První kapitolu jsem pojala jako přehled Pallova osobního života. Nejprve sleduji jeho dětství a rodinné zázemí, posléze přecházím k Pallově studijním létům a hodnotím jeho vzdělání. Zvláštní pozornost věnuji jeho hudebnímu nadání a prvním skladatelským pokusům, které jsou spojeny především s rodinou Pechových, kde také Palla potkal svou první manželku. Další podkapitola je věnována Pallovu prvnímu manželství s Julianou Pechovou a jejich dětem. Po smrti první manželky informuji o druhém manželství s Josefínou Svobodovou. Na konci první kapitoly hovořím o závěru Pallova života, jeho blízkém přátelství s Emanuelem Veilem a posmrtným poctám, jež se Hynku Pallovi dostaly.

V druhé kapitole se zabývám Pallovým hudebním působením v Plzni. Popisuji Pallovu hudební kariéru až do osudového příchodu do Plzně. Podstatnou část kapitoly věnuji i historii plzeňského Hlaholu a Pallovu působení v něm. Také uvádím významné koncerty, jež s Hlaholem uspořádal. Podkapitolu jsem věnovala i Filharmonickému spolku, při jehož zrodu Palla stál. Neopomím ani Pallovu spisovatelskou činnost, které jsem

³ POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla. *Plzeňské listy*. 10. 3. 1894, č. 30.

POTOCKÝ, Ladislav. Filharmonický spolek plzeňský. *Plzeňský obzor*. 5. 9. 1896, roč. V., č. 72.

⁴ *Kramerius. National library of the Czech Republic*. [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Welcome.do>>

⁵ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s.

věnovala podkapitolu. Závěr druhé kapitoly tvoří přehled a hodnocení Pallova hudebního díla.

Poslední kapitolu mé práce tvoří Pallovo plzeňské tělovýchovné působení reprezentované především prací pro Sokol. Podobně jako ve druhé kapitole se věnuji historii Sokola před Pallovým příchodem a poté i období, kdy byl Palla sokolským náčelníkem.

Jedním z cílů mé bakalářské práce je posouzení vlivu Hynka Pally na plzeňskou kulturu a rovněž zařazení jeho díla do kontextu plzeňských dějin. Zároveň bych chtěla připomenout nebývalý přínos, který Hynek Palla svou činností Plzni přinesl.

1 ŽIVOT

1.1 DĚTSTVÍ

Hynek Palla⁶ se narodil 12. prosince 1837 na Smíchově v Praze do prosté rodiny hodinářského dělníka Ignáce Pally pocházejícího z Podkrkonoší. Jeho matkou byla Ludmila Pallová, rozená Roučková, z Velvar. Hynkovi rodiče se usadili ve třicátých letech právě na Smíchově, kde si Ignác Palla založil skromnou hodinářskou živnost. V roce 1833 se jim narodila dcera Kateřina, o dva roky později dcera Anna a těsně před Vánocemi roku 1837 i prvorozený synek, kterého pojmenovali po otci Ignác.⁷

Ačkoliv Palla sám stanovoval ve svých životopisech datum svého narození na 14. prosince 1837, mýlil se. Jednalo se o omyl nejspíše zaviněný chybou v křestním listě nebo nepřesným rodinným záznamem. Správné datum se bohužel nepodařilo zaznamenat ani na Pallově pamětní desce v Prokopově ulici v Plzni, kde je pro změnu uváděn 13. prosinec.

Hynek tedy své rané dětství prožíval nejprve na Smíchově a později i na Starém Městě. Hynkovi zde přibyli dva sourozenci – mladší Ludmila a nejmladší Václav. Otcova živnost začala slušně vydělávat, a tak si celá rodina žila spokojeně. Časem se ovšem otec dostal do finančních potíží, a proto muselo dojít k dalšímu stěhování. Tentokrát se Pallovi stěhovali na Nové Město. Pro malého Hynka to znamenalo znovu další nové prostředí, které neznal a musel se mu přizpůsobovat.

1.2 OBJEVENÍ HUDEBNÍHO TALENTU, STUDIJNÍ ÚSPĚCHY

Až do této doby neměl nikdo o Hynkově hudebním nadání ani zdání. Jeho otec sice vlastnil kytaru, na kterou si příležitostně zahrál, ale o tom, aby jeho děti byly cvičeny ve hře na některý hudební nástroj, vůbec neuvažoval.⁸ Zatímco otec hrával na kytaru, Hynkova matka milovala zpěv lidových písní, jež často pěla dětem. Zřejmě proto Hynek lidové písně od dětství miloval a velmi rád si je zpíval. Jelikož Hynkovo dětství spadá do doby

⁶ Příloha č. 4.

⁷ Později používal jméno Hynek.

⁸ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 9–11.

před rokem 1848, mohl slýchat písně národní a lidové, ale i písně naplněné revolučním duchem či politickými texty.⁹

Od malička pocíval ohromnou lásku k hudbě, a proto, když mu nebylo dovoleno učit se na klavír nebo housle, vystačil si s nástrojem, který našel doma. Půjčoval si otcovu kytaru a postupně se na ni sám naučil několik písní. Hru na kytaru pak doplňoval svým zpěvem.

Hynkovo neobvyklé hudební nadání nebylo vůbec náhodné. Jak Hynek později sám zjistil, z otcovy strany měl v rodu spoustu vesnických hudebníků, kteří rovněž milovali muziku. Když se k tomu přidala matčina obrovská láska ke zpěvu, hudební talent byl na světě.

Zanedlouho se nestyděl předvádět svoje umění na veřejnosti. Ve svých pamětech Palla vzpomíná na příhodu z besedy v Konviktu, kam zavítal jako malý s celou rodinou. Tehdy prý malý „Náciček“ (tak malému Hynkovi doma říkali) vzbudil obrovskou pozornost, když se sám postavil ke klavíru a vyťukal na něm píseň *Nad Berouňkou pod Tetínem*, a to nejen ve správné melodii, ale také bas, který slýchal od zpěváků. Tohle malé vystoupení předvedlo Hynkův vynikající hudební sluch a sklidilo obrovské uznání, ovšem ne ze strany otce, který stále synův talent přehlížel. Chtěl mít ze syna hodináře, stejně jako byl on sám, a proto plánoval dát Hynka na učení hodinářskému řemeslu.

A otcovy plány se začaly zakrátko naplňovat. Hynek nastoupil na školu u sv. Jakuba a jeho studijní výsledky nenasvědčovaly tomu, že by se z něj měl stát pilný student. Ze školy na něj dokonce chodily stížnosti. Prý spíše než učivu se neposedný Hynek věnuje klukovinám a nezbednostem. Tohle všechno jeho otce jen stále utvrzovalo v tom, že se rozhodl správně, a že se z „Nácička“ jednou opravdu stane hodinář.

A zřejmě by se to i stalo, kdyby nezasáhla šťastná náhoda, jež změnila malému Hynkovi osud. Stál za ní dobrý známý rodiny profesor Jan Krejčí, který v padesátých letech působil na pražské reálce. To on nejspíše odhalil v Hynkovi skrytý talent a

⁹ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 3.

přesvědčil starého Pallu, aby přece jenom zkusil dát syna na zkoušku do reálné školy. A zdali se osvědčí, nebude nic bránit tomu, aby celou školu vystudoval.¹⁰

Nakonec se otec na naléhání rozhodl, že syna opravdu nechá tuto školu studovat. A tak se stalo, že malý Hynek nastoupil v roce 1850 do pražské reálné školy. Nejdříve sice jen na zkoušku, ale zanedlouho se ukázalo, že Hynek je díky své rozumové vybavenosti a hudebnímu talentu schopen tuto školu bez problémů vystudovat. Hned Hynkovo první pololetní vysvědčení bylo s vyznamenáním, a tak mohli být rodiče spokojeni.

Z dochovaných vysvědčení se můžeme dozvědět o tom, jak i chlapcovo mravní chování prošlo výrazným zlepšením. Po klukovských nezbednostech už nebylo ani památky. V dalších letech sice Hynkův prospěch mírně poklesl, přesto se jednalo o žáka s nadprůměrnými výsledky. Také z jednotlivých posudků učitelů vyplívá, že to byl živý chlapec s jemnými způsoby, někdy možná méně smělý, avšak vždy pohotový a bystrý. Velmi často se ovšem ve vysvědčeních objevují dodatky jako: „*skrovná snaha*“ či „*ne dosti důkladný při práci*.“ A právě tato doplnění ukazují na Hynkovu nedostatečnou péči a vytrvalost, kterou při studiích projevoval. I přes tyto drobné nedostatky byl Hynek výborným studentem, jenž plně využíval všech možností, které mu škola poskytovala, čímž si otevřel cestu k dalšímu životnímu rozvoji.¹¹

Nově otevřená česká reálná škola sídlila v této době na Novém Městě v Panské ulici. Byla vedena Josefem Wenzigem, vynikajícím libretistou Smetanových oper *Libuše* a *Dalibor*. Tento výborný školský odborník se zvučným jménem kolem sebe shromažďoval jen ty nejlepší, takže profesorský sbor byl výkvětem českého vědění.¹²

Kromě již výše zmiňovaného Jana Krejčího, jenž v pozdějších letech dokonce dosáhl profesorské stolice na univerzitě, tu byl ještě profesor českého jazyka Karel František Zap, dále Josef Valenta, Antonín Majer, Petr Mužák, Jan Šťastný, Josef Erben či Josef Vojtěch Houška. Všichni špičkoví odborníci své doby.¹³

¹⁰ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. H XXVI f8, i. č. H 2701, vlastní životopis Hynka Pally, rukopis, 9 volných listů.

¹¹ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 5850–5856, školní vysvědčení Hynka Pally.

¹² FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 3.

¹³ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 15–16.

Hynek si zde záhy zamiloval tělocvik vyučovaný Janem Malypetrem, v jehož tělocvičném ústavu později pracoval. Stal se také jedním z prvních sokolských cvičitelů v pražské jednotě a velkým propagátorem sokolské myšlenky. Ovšem vedle tělocviku si téměř okamžitě zamilovat i zpěv.¹⁴ Učitelem mu v něm byl vynikající učitel a zpěvák Vít Schweizer. Jak píše sám Palla ve svém životopise: „*položil základy mého hudebního cítění*“. Pod jeho vedením se z Hynka stal výborný zpěvák s precizní intonací. A tak netrvalo dlouho a vypracoval se na pozici nejlepšího sopranisty žákovského sboru. Konkurovat mu mohl pouze spolužák Benewitz, mladší bratr proslulého Antonína Bennewize, ředitele pražské hudební konzervatoře.¹⁵

Po dvou letech Schweizera vystřídal vynikající hudební pedagog a skladatel Antonín Nedvěd, jenž dále rozvíjel Hynkův hudební talent. Když pak v jeho posledních letech na reálce převzal hodiny zpěvu varhaník a zpěvák Václav Emanuel Horák, byl již Hynek natolik hudebně vyspělý, že mu Horák svěřoval i řízení sborů. A nebylo se čemu divit. Palla prokazoval opravdu nebývalé hudební nadání a obrovský cit pro hudbu. Ještě jako student zvládal dokonce komponovat menší sbory k zábavným příležitostem studentského života.

Když zdárně dokončil v roce 1856 druhý stupeň reálné školy a nastoupil na technickou školu, studium mu nečinilo žádné velké problémy, avšak láska k hudbě a tělocviku byla silnější. Proto po dvou letech zanechal technického učení a rozhodl se věnovat hudbě profesionálně.¹⁶

Více se Pallově hudební kariéře a spolkové činnosti budu věnovat v dalších kapitolách mé práce.

¹⁴ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 3.

¹⁵ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. H XXVI f8, i. č. H 2701, vlastní životopis Hynka Pally, rukopis, 9 volných listů.

¹⁶ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 3.

1.3 RODINA PECHOVA, PRVNÍ MANŽELSTVÍ

Pražská reálná škola přinesla Hynkovi nejen mnoho nových poznatků a vědomostí, ale především spoustu nových přátel s literárními či uměleckými sklony. Jednalo se například o Antonína Bejšovce z Benice, Kryšpína z Poděbrad nebo Antonína Bulíře, pozdějšího výborného českého stavebního odborníka.

Nejbliže si na vyšší reálce byl s bratry Jindřichem a Adolfem Pechovými. Postupně se mezi nimi vytvořilo silné přátelství, které umožnilo Hynkovi proniknout do užšího rodinného kruhu Pechových, v čele s paní Dorotou Pechovou a jejími třemi dcerami. Jednalo se o Bohdanku, Alžbětu (známější pod pseudonymem Eliška Krásnohorská) a Julianu, budoucí Hynkovu lásku a choť. O tom však ještě později.¹⁷

Jak Palla sám zmiňuje ve svém životopise, podařilo se mu během druhé poloviny padesátých let získat přístup do rodiny Pechových, kde nabyl základy toho nejlepšího pro umění. Právě u Pechových doma se totiž scházel okruh vybrané hudební společnosti, kam se Hynek, díky přátelství s bratry Pechovými, dostal. Tady se například seznámil s výbornými hudebníky Václavem Horejškem a Karlem Bendlem. Celá společnost se ráda bavila hraním na klavír, v čemž vynikali především bratři Pechovi, kteří bavili ostatní svou čtyřruční hrou Beethovena.

Jindřich Pech, v té době již dobrý teoretik, řídil a opravoval první Hynkovy skladatelské pokusy. Často ho povzbuzoval a uznával jeho obrovský hudební talent. Především díky spolupráci s Jindřichem a nasloucháním hudební společnosti si Hynek zbystřil mysl, dosáhl lepší harmonie hlasu a celkového hudebního rozvoje.¹⁸

Tato hudební setkání se konala pravidelně ve společnosti všech tří sester Pechových. A právě v nejstarší Julianě našel Hynek zalíbení. Juliana Pechová¹⁹ se narodila 22. února 1842. Byla tudíž o pět let mladší než Hynek. Vynikala svou jemnou krásou, ale i inteligencí a ušlechtilostí. Jazykové vzdělání získala v soukromé škole učitele Antonína Svobody sídlící v nynější Husově ulici na Starém Městě. Zde se jejím učitelem stal vedle již zmíněného Antonína Svobody i výborný známý Julianiny matky František Ladislav Vorlíček. Vynikající znalosti ručních prací poté nabyla v soukromé škole sester Luisy a

¹⁷ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulostí Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 225.

¹⁸ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. H XXVI f8, i. č. H 2701, vlastní životopis Hynka Pally, rukopis, 9 volných listů.

¹⁹ Příloha č. 5.

Marie Krausových, což byl v té době jeden z nejvyhlášenější krejčovských ústavů. Zde se vyučila v oboru šití a přistříhování šatstva. Svou práci odváděla tak precizně a zkušeně, že jí mistr nabídl místo učitelky ve svém ústavu.

Ovšem nevěnovala se pouze manuální práci, ale nezapomínala ani na literární vzdělání. Jelikož často navštěvovala hudební besedy, které pořádali její bratři, získala také výborný hudební rozhled. Sama se, stejně jako všichni členové besed, pokoušela psát verše. Nejstarší bratr Jindřich ji dokonce naučil hrát na klavír. V neposlední řadě moc ráda zpívala. Její hlas byl sopránového charakteru a zněl zvučně a čistě. Proto byla vždy vítanou členkou pěveckého kvarteta během hudebních setkání u Pechových.²⁰

Její nádherný hlas ovšem nezazníval jen na přátelských a rodinných sešlostech. Počátkem šedesátých let si ji pozval sám Bedřich Smetana do svých nedělních hudebních společností. Společně se sestrou Eliškou tak měly možnost zazpívat si v přítomnosti obrovského hudebního velikána a seznámit se zároveň se slavnými zpěvačkami, jako byla Gabriela Roubalová či Otilie Malá.²¹

Juliana Pechová byla nejen velice sympatická, inteligentní a hudebně nadaná, ale i krásná mladá dívka vysoké a štíhlé postavy. A tak netrvalo dlouho a získala široký okruh ctitelů a nápadníků, mezi které patřil i básník Adolf Heyduk či pozdější univerzitní profesor Josef Durdík. Juliana se ke všem svým obdivovatelům chovala naprosto stejně roztomile, avšak lhostejně. Spokojovala se pouze s jejich milou společností a na vdavky nemyslela. Až když se většina jejích přítelkyň provdala, začala i Juliana pomýšlet na lásku.

Nakonec si ze všech nápadníků vybrala právě Hynka Pallu, který byl po dlouhá léta nejbližším a nejmilejším mužem v jejím životě. Oba mladí lidé se upřímně milovali a společná láska k hudbě jejich vztah jen upevňovala.²²

Po ukončení války s Pruskem se 12. září 1866 konala svatba. Mladí manželé se přestěhovali do Plzně, kde Hynek získal místo učitele tělocviku a zpěvu na místní reálce.

²⁰ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 225–226.

²¹ KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Co přinesla léta*, sv. 2. Praha-Smíchov: Vaněk a Votava, 1928, s. 6.

²² ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 226.

Dům v Prokopově ulici č. p. 27/206,²³ kde žili, jim zakoupila Julianina matka. Hynek Palla v něm prožil zbytek svého života.²⁴

Jako učitel zpěvu Palla, na vyšší reálce a později i na reálném gymnáziu, pracoval do roku 1875. Učitelem tělocviku zde dokonce byl až do roku 1891, kdy byl nucen pro svou chorobu odejít na odpočinek. Stal se rovněž velkým propagátorem a prvním učitelem ženského tělocviku.²⁵ Z jeho žakovstva se rodil stálý dorost, z něhož se doplňovaly sokolské řady, mnohdy i vítěznými zápasníky.²⁶ Přestože jeho počáteční služné činilo pouhých sto zlatých ročně, vytrval a houževnatě pracoval.²⁷

V roce 1867 se do Plzně přestěhovali i další členové Pechovy rodiny. Julianinu matku, jež se rozhodla pomáhat své dceři, doprovodily obě její sestry Bohdana i Eliška. Připojil se i nejstarší bratr Jindřich, který si v Plzni zřídil klavírní a zpěvní vyučovací ústav.

Ačkoliv Juliana byla výbornou pěvkyní, její hospodyňské a zanedlouho i mateřské povinnosti jí nedovolily účastnit se sborových cvičení vedených jejím manželem Hynkem. Ten se v Plzni mezitím stal také sbormistrem a prvním ředitelem plzeňského Hlaholu. Zato její mladší sestry byly nadšenými členkami a pěvkyněmi tohoto spolku. Eliška Krásnohorská i občas vypomáhala v sólových zpěvech.

Pechovým ovšem v Plzni chyběl stálý společenský ruch, na něhož byli zvyklí z Prahy. Nejdříve se v roce 1874 vrátila za svými pracovními povinnostmi Eliška Krásnohorská. O čtyři roky později ji následovala Julianina matka s nejmladší dcerou Bohdanou. Jelikož se chtěla Bohdana vdávat, matka jí slíbila povinnou mateřskou službu v domácnosti. Jindřich Pech se v Plzni sice oženil, ale záhy ovdověl a za nedlouho se také vrátil do rodné Prahy.

Eliška Krásnohorská uvádí, ve svých vzpomínkách na plzeňský pobyt, jako druhou hlavní příčinu jejich odjezdu drsnější povětrnostní podmínky, na které nebyly křehké Pražanky zvyklé. Nejmladší Bohdana totiž trpěla od malička slabostí dýchadel a sama

²³ Příloha č. 11.

²⁴ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 5890, Eliška Krásnohorská: Poznámky o rodině Hynka Pally a choti jeho Juliany, rukopis, dvoulistí.

²⁵ ČERNUŠÁK, Gracian – ŠTĚDRŇ, Bohumír – NOVÁČEK, Zdenko (eds.). *Československý hudební slovník osob a institucí M-Ž*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 248.

²⁶ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník*. Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 2.

²⁷ *Plzeňské listy*, 14. 12. 1906, č. 284, s. 1.

Eliška zase častými kloubními záněty. Sychravější plzeňské počasí jim zřejmě k dobrému zdraví nepřispívalo, a proto rodina Pechova mladé manželce opustila.

Rodinný život Pallů plynul v Plzni sice skromně, avšak poklidně. Bohužel štěstí se jim obloukem vyhýbalo. Ačkoliv měli manželé šest dětí, jen tři přežily dětství, a tak radost z nově narozených dětí byla často přerušována zármutkem nad jejich nemocemi a mnohdy i smrtí.²⁸

Prvorozený syn Vladimír se narodil 22. října 1867 a ihned po narození se stal středem pozornosti a zájmu celé rodiny.²⁹ Zvláštní oblibu k malému Vládíkovi chovala Eliška Krásnohorská, která později ve svých pamětech píše: „*Vzpomínka na našeho Vládka, na roztomilého toho klučínku, ovšem jest již po léta zastíněna smuteční tesknoutou, neboť dobrosrdečný, upřímný ten hoch, vystudovav medicínu, zemřel u samého svého cíle životního; ale obrázek jeho dětství vždy se mi vrací v paměť jako smavě utěšená vidina, v níž kraluje jako dobrá víla v pohádce.*“³⁰

3. listopadu 1868 se narodila dcera Božena,³¹ 3. prosince 1869 přišel na svět syn Václav, který bohužel zemřel 20. března 1874 ve věku necelých pěti let. Další dcerka Helena se narodila 15. března 1871, ale za necelý měsíc 14. dubna 1871 z důvodu tělesné slabosti zemřela. Jako třetí syn přišel na svět 29. října 1876 Václav, pokřtěný na památku svého zesnulého staršího bratra stejným jménem. Naneštěstí zemřel podobně jako sestra Helenka ve věku necelého měsíce dne 17. listopadu 1876. Nejmladší a poslední syn Juliany a Hynka se narodil 2. srpna 1878 a byl pokřtěn jménem Josef Jaromír.

Přes neustálou přítomnost smrti žili manželé relativně spokojeně. Juliana se aktivně podílela na plzeňském kulturním životě, prosazovala emancipační otázky žen a dokonce se stala první ženou, která v Plzni veřejně přednášela. Hynek v ní měl nejen výbornou hospodyně a manželku, ale zároveň i spolupracovnici, jež mu ve všem dokázala porozumět.

²⁸ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 5890, Eliška Krásnohorská: Poznámky o rodině Hynka Pally a choti jeho Juliany, rukopis, dvoulistí.

²⁹ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 227.

³⁰ KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Z mého mládí, vzpomínky životopisné*. Praha-Smíchov: Vaněk a Votava, 1921, s. 189.

³¹ Příloha č. 6.

Zkrátka manželé se moc milovali a dokázali se i v těžkých životních situacích vzájemně podporovat.³²

Někdy kolem let 1879 až 1880 se Julianě rapidně zhoršilo zdraví. Vše bylo nejspíše dáno vrozenou srdeční slabostí a častým stresem, kterým si kvůli smrti dětí musela projít. Hynek se proto rozhodl ji poslat i s dětmi na pár dní do lázní Letiny, aby si zde odpočinula a nabrala nové síly. Bohužel i přes to Juliana chřadla dál. Hynek byl sice výborným manželem, nechodíval do hostince a byl pouze příležitostným kuřákem, ale Julianě se stýskalo po matce a sestrách. Ani plzeňské počasí jejímu zdraví nesvědčilo, a tak se její zdravotní stav, i přes Hynkovy neustálé snahy ji rozptýlit a rozveselit, jen zhoršoval.³³

Juliana Pallová zemřela v noci z 21. na 22. června 1882 ve věku pouhých čtyřiceti let. Jako příčina smrti byla uvedena srdeční vada, ale smrt nejspíše velmi uspíšila silná chřipka. Zanechala po sobě tři sirotky a nešťastného manžela, kterým smrt milované ženy natolik otřásla, že pak už jen zřídka dokázal napsat větší dílo. Jeho nejmilovanější životní opora a láskyplný inspirační zdroj byl zkrátka jednou pro vždy pryč.³⁴

1.4 DRUHÉ MANŽELSTVÍ

Smrt milované manželky znamenala pro Hynka opravdu obrovský šok. Jelikož po sobě Juliana zanechala tři děti, neměl mnoho času na truchlení a musel se co nejrychleji starat o jejich zabezpečení. Nejstaršímu Vladimírovi sice bylo už 15 let a dceři Boženě 14 let, ale byl zde ještě nejmenší Jaromír, kterému v době matčiny smrti byly pouhé 4 roky. A ačkoliv se Hynek snažil děti zvládnout sám a dlouho želel své první manželky, nakonec sám uznal, že dlouhodobě takový stav není možný. Rozhodl se proto oženit a najít dětem novou matku.³⁵

Jeho vyvolenou se stala Josefa Svobodová, bydlíštem v Plzni na Husově třídě č. p. 717. Z dochovaných dopisů se dozvídáme, že Hynek Josefu nejprve pečlivě seznámil se svou těžkou životní situací a popsal všechny útrapy, jež zažívá, když je sám. Píše o své skromné finanční situaci, také o tom, že nenavštěvuje hostince a je jen nedělním kuřákem.

³² ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulostí Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 227–228.

³³ Tamtéž, s. 230–231.

³⁴ Tamtéž, s. 232–233.

³⁵ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 147.

Představuje se jako slušný a dobrý člověk, jenž ji bude, stejně jako svoji první manželku, věrně milovat a nosit na rukách. Zmiňuje se také o dětech, kterým chybí maminka. Možnost seznámit se s dětmi měla Josefa téměř okamžitě. Jelikož od sebe milenci nebydleli daleko, Hynek často vysílal své děti s milostnými psaníčky.³⁶

Nyní uvádím úryvek z jednoho takého dopisu pro Josefu ze dne 2. června 1885: *„Mám přání, abych se Vám, má šlechetná přítelkyně, vším možným způsobem a co nejrychleji poznati dal ze všech stránek. Mám vědomí, že jsem člověkem dobrým, miluji dobré lidi a vyvoleným z nich a zvláště kdyby to byla má žena z celé duše se oddán. Snad nalezla byste mě bláhovým, kdybych Vám učinil v plné formě vyznání lásky. Avšak nemyslete, že v srdci, pravou láskou k lidstvu, k dobru a ku kráse vymizeti může s láskou k jediné ženě schopnost, pochváliti a oceniti půvab ženy jiné, když s onou na věky rozloučiti se muselo.“*³⁷

To, že se do Josefy zamiloval, je z dopisů více než zřejmé. Obrovského štěstí teprve nabyt, když jeho milovaná se sňatkem souhlasila. Vše vyvrcholilo svatbou dne 30. července 1885. Josefa se tak stala půvabnou a milou manželkou Hynka Pally³⁸ a zároveň druhou matkou jeho ratolestí. Všichni se brzy spřátelili, takže se Pallův rodinný život opět vrátil do stabilních kolejí.

Josefa se ukázala býti zdatnou hospodyní a milující matkou, jež brala Julianiny děti jako své vlastní. Manželství Pallů bylo šťastné a plné radosti, a to především zásluhou dalších dětí, které do nové rodiny přibyly. A že jich bylo opravdu hodně.³⁹ Dne 30. prosince 1886 se narodila první dcerka Helena a o dva roky později v ten samý den přišla na svět i její mladší sestřička Ludmila. 3. května 1891 se narodil syn Zdeněk, 10. ledna 1893 poté dcera Olga a jako poslední přišla na svět 18. prosince 1894 Marie.

V domácnosti Pallů bylo zkrátka v těchto časech velmi živo. U stolu sedávalo pravidelně devět strážníků, a tak měli rodiče stále mnoho práce. Hynek se snažil rodinu uživit, jak jen mohl a dovedl dokonce pracovat i v neustálém dětském dovádění. Všechny děti ze srdce miloval a rád si s nimi hrával. Jelikož už dobře znal bolestný odchod někoho blízkého, vychutnával si s nimi každou volnou chvíli. Všechny děti byly výborně vychovány a oplácely rodičům jejich starostlivé pečování srdečnou láskou.

³⁶ V dopisech zmiňuje především Boženku.

³⁷ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. H XXVI f8, i. č. H 2672, dopis H. Pally sl. Josefě Svobodové z 2. 6. 1885, rukopis, 2 archy v obálce.

³⁸ Příloha č. 7.

³⁹ Příloha č. 8.

Bohužel šťastný rodinný život byl opět překažen. Nejstarší syn Vladimír, jeden z odkazů Julianiny lásky, těžce onemocněl. Do teď byl nadaným klavíristou a vynikajícím studentem, který pro své výborné výsledky úspěšně zvládal studovat medicínu. Jeho životní rozkvět, ale překazila zhoubná srdeční nemoc, jež vyvrcholila 18. července 1890 Vladimírovou smrtí. Bylo mu pouhých 23 let.

Pro Hynka jeho smrt znamenala obrovskou ránu. Vladimír byl jedním z připomínek milované Juliany a jeho skon mu způsobil obrovský žal. Také teta Eliška Krásnohorská, jež Vladimíra již od malička velmi milovala, byla zdrcena. Později se více upnula na Boženku a Jarouška, kterým často psala a posílala jim dárky. V září 1895 pak Hynek poslal právě Boženku a Lidunku, z druhého manželství, za tetičkou do Prahy.⁴⁰

Mladé roztržité dívky, ale zřejmě zapoměly starostlivému otci poslat dopis o jejich příjezdu. A tak když Hynkovi nedorazil očekávaný dopis, v obavách okamžitě psal Elišce. Když mu 29. září přišel uklidňující lístek, znamenalo to pro něj jistě vysvobození z úporného strachu o milované děti.

Z dochovaného lístku z Prahy se dozvídáme o tom, že obě dívky dorazily v pořádku a že se jim pobyt líbí. Eliška Hynka uklidňuje, strachuje se o jeho zdraví a prosí ho, aby se šetřil. Tyto obavy nasvědčují tomu, že Hynek nebyl v této době již zcela zdrav.⁴¹

1.5 ZÁVĚR PALLOVA ŽIVOTA

Eliščiny obavy o Hynkův zdravotní stav byly zcela oprávněné. Hynek prožíval jedno z nejhorších období v životě a jeho citlivá povaha nemohla dlouho vydržet životní rány, jež se na něj valily. Jak již bylo zmíněno, v roce 1890 mu zemřel milovaný syn a o dva roky později i nejmilejší maminka. V roce 1891 byl navíc nečekaně penzionován a dostal se do tíživé finanční situace. Všechny tyto otřesy se nevyhnutelně podepsaly na jeho duševním i tělesném zdraví.⁴²

Odreagování od těchto útrap hledal Hynek především u svého blízkého přítele Emanuela Veila⁴³ z Prahy. Seznámili se během cvičení Sokola v Plzni, kam Veil, ještě jako

⁴⁰ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 147–150.

⁴¹ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26592, lístek od Elišky Krásnohorské ze dne 29. 9. 1895, rukopis.

⁴² Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 150.

⁴³ Příloha č. 9.

žák gymnázia, docházel na cvičení. Palla tady v této době působil jako oblíbený cvičitel a i Veil se brzy stal jeho obdivovatelem. Protože oba navíc milovali hudbu, netrvalo dlouho a začali se přátelit. A nejspíše právě zde začaly vznikat počátky jejich věrného celoživotního přátelství. Po odchodu Veila do Prahy vedli bohatou korespondenci a vzájemně se navštěvovali.⁴⁴

Na jednu takovou návštěvu do Prahy se Hynek vypravil v červnu roku 1895 na Svatodušní svátky. Ačkoliv mu Veil nabízel pobyt u něj, Palla dal nakonec přednost ubytování u svého bratra, kde měl s jeho početnou rodinou více pohodlí. Z dochovaného dopisu, se dozvídáme o tom, jak se Hynek na přítele nesmírně těšil. Zmiňuje se také o chotích, mezi nimiž panovalo rovněž upřímné přátelství. Když pak došlo k samotné návštěvě obou rodin, Veilovi se zachovali jako vynikající hostitelé a srdeční přátelé.⁴⁵

Hynkovi se chvíle strávené s přítelem natolik zalíbily, že se chtěl do Prahy vypravit co nejdříve znovu. Bohužel plány mu zkřížila jeho choroba, jež se zhoršila a zabránila mu odcestovat do Prahy.⁴⁶ V jednom z dalších dopisů se Hynek příteli přiznává, že se o své zdraví velmi bál, avšak lékař ho uklidnil. Nemoc prý není nebezpečná, jen se dlouho vleče a její příznaky se brzy stanou snesitelnými. Přesto si Hynek povzdychá nad tím, že nemůže dělat vše, co by chtěl, což ho moc trápí.⁴⁷

Přestože si Hynek zprvu dával naděje, nemoc se mu časem začala zhoršovat. Lékaři sice nejdříve diagnostikovali jeho zdravotní stav jako pouhé revmatické bolesti, postupem času se však shodli na tom, že se jedná o vážnější chorobu srdečních cév, konkrétně o výduť aorty.⁴⁸

Vážná nemoc si brzy začala vybírat svou daň. Na jaře roku 1896 se Hynkův zdravotní stav natolik zhoršil, že již nebyl schopen psát, a tak své dopisy diktoval synovi Jaromírovi. Dopis adresovaný Veilovi ze dne 29. června popisuje Hynkův zdravotní stav: *„Jeho zdravotní stav není stále příliš uspokojivý. Bude to asi tím, že jest tu nestálé počasí. Některé dny mohl už více z postele povstati a poležet si dole v zahradě ve stínu. Také už mu nedalo, aby své partitury nevytáhl a na piano nepřehrával. Ale říkal, že se mu práce*

⁴⁴ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26814, dopis E. Veila, rukopis, dvojlistí.

⁴⁵ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26628 a 26629, dopisy H. Pally pro E. Veila z 31. 5. a 16. 6. 1895, rukopis, dvojlistí.

⁴⁶ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26633 a 26634, listky H. Pally pro E. Veila z 8. 8. a 24. 8. 1895, rukopis.

⁴⁷ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26638, dopis H. Pally pro E. Veila ze září 1895, rukopis, dvojlistí.

⁴⁸ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 152–153.

nedaří. – Bohužel však po několika dnech byl již zas unaven a musel zůstat ležet. Pak ho ovšem dobrý mysl obyčejně zas opustí. A to je nejhůřší. Potom se zase jeho stav nechce lepší. Má to chudák s tou nemocí trápení.“ Jaromír dále zmiňuje, že jen dopis od Veila způsobí otci zlepšení nálady. Dozvídáme se také o tom, že byla zahájena dobročinná sbírka v prospěch Pally a že i Hlahol chystá koncert jeho skladeb. Na závěr dopisu Jaromír prosí Veila, aby se přijel na otce podívat a potěšil ho tak.⁴⁹

Psaní ze dne 22. července 1896 je ještě zoufalejší. Palla se se svým přítelem loučí, protože tuší brzkou smrt. Zároveň ho žádá, aby opatroval všechny jeho skladby. Před rozloučením ho ještě naposled prosí, aby ho navštívil. Stejně přání vyslovuje i sám Jaromír v dodatku dopisu.⁵⁰

Emanuel Veil mu na tento dopis okamžitě odepisuje a moc se strachuje o Hynkovo zdraví. Má v Praze obchod s drogérií a bojí se ho opouštět, jelikož vlastní mnoho jedů, jež musí pečlivě střežit. Zanechává v dopise svoji přesnou adresu a prosí Jaromíra, aby kdykoliv bude potřeba, okamžitě zatelegrafoval. Bude připraven v případě nouze okamžitě za přítelem přijet. Jinak svou návštěvu jistě slibuje na neděli 26. července, moc rád by totiž Pallu ještě naposledy viděl a rozloučil se s ním.⁵¹

Bohužel Veil už Hynka nikdy neviděl. Hynek Palla zemřel v pátek 24. července 1896 v půl jedné ráno. Bylo to přesně v den plánované návštěvy jeho milovaného přítele, jehož už se nedočkal. Ještě před smrtí se stihl s celou rodinou rozloučit a poté tiše zemřel.⁵²

Jeho ostatky byly uloženy na Mikulášském hřbitově v Plzni,⁵³ kde leží dodnes. Pallovu osobnost připomíná pamětní deska⁵⁴ umístěná na jeho domě v Prokopově ulici č. p. 27/206. Jedná se o desku z hlazené žuly zasazenou dne 23. května 1909. Při slavnostním odhalení desky zazpívaly pěvecké sbory skladbu *Chorál národa českého* od Karla Bendla a Pallovu skladbu *Má láska*.⁵⁵ V roce 1907 byla Pallovi navíc věnována

⁴⁹ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26663, dopis J. Pally pro E. Veila z 29. 6. 1896, rukopis, dvojlistí.

⁵⁰ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26658 I., dopis H. Pally pro E. Veila z 22. 7. 1896, rukopis, dvojlistí a jeden volný list.

⁵¹ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 274, i. č. 26803, dopis E. Veila pro J. Pallu z července 1896, rukopis, jeden volný list.

⁵² Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 154.

⁵³ Příloha č. 12 a č. 13.

⁵⁴ Příloha č. 10.

⁵⁵ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 12.

státní zlatá medaile pro umění a vědy Hlaholu.⁵⁶ Rovněž je po něm pojmenována jedna z plzeňských ulic. Takhle tedy plzeňský Hlahol a Sokol ocenily všechny zásluhy svého čestného člena, výborného sbormistra, hudebního skladatele a nositele sokolské myšlenky.

⁵⁶ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník.* Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 9.

2 HUDEBNÍ PŮSOBENÍ

2.1 OD PRAHY AŽ K PLZEŇSKÉMU HLAHOLU

Pallovu hudební kariéru jsme opustili ve chvíli, kdy se rozhodl věnovat hudbě profesionálně. Za větší připomenutí, ale stojí ještě jeho učitel z reálné školy Václav Emanuel Horák. Ten brával mladého Hynka k sobě na kruchtu k sv. Vojtěchu v Jirchářích a posílal jej za mistrem Krejčím ke Křižovníkům. Ovšem největším přínosem pro Hynka byla možnost přístupu ke zkouškám na konservatoři, kam ho také Horák přivedl. Zde mohl vidět a slyšet přípravy k jubilejnímu provedení Beethovenovy *Deváté symfonie*.⁵⁷

Mimo to Hynek pravidelně navštěvoval o nedělích chrámy, veřejné zkoušky a koncerty. To mu přineslo výrazné obohacení hudebního rozhledu a znalosti předních skladeb kostelní i koncertní hudby. Stal se také členem Žofínského a Ceciliánského spolku, kde účinkoval jako zpěvák.⁵⁸

Odborná studia hudby zahájil u Josefa Krejčího, kterého již znal od Křižovníků. Když mu předložil své první církevní „opus“ – mši a capella pro smíšený sbor, Krejčí rychle poznal, co v Hynkovi doopravdy vězí a vymluvil mu jeho touhu stát se zpěvákem. Jeho skladatelské nadání bylo totiž mnohem silnější než to pěvecké. Takže měl logicky na poli skladatelském mnohem větší šanci na úspěch. Krejčí tak Hynka Pallu trvale získal pro skladbu a zároveň ho doporučil nedoceněnému mistru Josefu Leopoldu Zvonařovi.⁵⁹

U J. L. Zvonaře, jehož znal již z Cecilské jednoty, se pak vzdělával v hudební teorii a sbormistrovské technice.⁶⁰ Jeho pilné studium přineslo brzy skvělé výsledky. Ve velmi mladém věku získal svůj první hudební triumf, a to sice první cenu za svůj sbor *Náš zpěv*.⁶¹

Jak již bylo zmíněno, zanedlouho se dostal do společnosti bratří Pechových, což mu přineslo opět významné hudební obohacení. S Jindřichem Pechem, jenž se mu stal téměř učitelem, pracoval v Umělecké besedě, kde se setkal i s mistrem Bedřichem Smetanou. Společně spolupracovali i v nově vzniklém Hlaholu v Praze. Tady Hynek působil jako jeden z pomocných sbormistrů B. Smetany.⁶² V roce 1864 pak Palla s pražským Hlaholem

⁵⁷ *Plzeňské listy*, 22. 5. 1909, roč. 45, č. 115, s. 1.

⁵⁸ *Plzeňské listy*, 25. 7. 1896, č. 89, s. 2.

⁵⁹ *Plzeňské listy*, 22. 5. 1909, roč. 45, č. 115, s. 1.

⁶⁰ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 40.

⁶¹ *Plzeňské listy*, 22. 5. 1909, roč. 45, č. 115, s. 1.

⁶² FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 40.

provedl v klementinské kapli velkou mši pro mužský sbor a sólový kvartet, což mělo u veřejnosti velký úspěch.⁶³

Téhož roku dochází k zásadní události v Hynkově životě. V plzeňské sokolské jednotě hledali cvičitele, jenž by byl teoreticky i prakticky na výši. Pražské sokolské centrum doporučilo na toto místo právě Hynka Pallu a ten neváhal a nabídku přijal. A tak se stalo, že Hynek 3. října 1864 vstupuje do Plzně, aby pracoval jako cvičitel v Sokole. Zároveň v Plzni přijal i místo profesora zpěvu a tělocviku na české reálné škole. Jeho jméno se zde brzy začalo skloňovat i s jiným významným spolkem, a sice s plzeňským Hlaholem.⁶⁴

2.2 PLZEŇSKÝ HLAHOL DO PALLOVA PŘÍCHODU

V šedesátých letech 19. století se začala Plzeň pozvolna proměňovat. Dosavadní ráz maloměstského způsobu života pomalu zanikal a začalo převažovat průmyslové podnikání. S tím souvisel nejen prudký hospodářský růst, ale i velký rozvoj hospodářského života. Ve městě se začala rozvíjet řada menších i větších spolků nejrůznějšího charakteru. Mezi hudebními spolky brzy začal vynikat nově utvořený Hlahol, jenž se zaměřoval především na sborový zpěv. Hlahol bezprostředně navazoval na činnost kroužku Slovánská Lípa, z jehož podnětu také vznikl.⁶⁵

Počátky jeho působnosti začínají již v roce 1861, kdy dne 20. dubna byla uspořádána v plzeňském Městském divadle akademie ve prospěch pomníku prof. Josefa Smetany. Právě zde poprvé veřejně vystoupil pěvecký sbor pod vedením Jana Ludvíka Lukese, člena Národního divadla v Praze. Při této příležitosti zazněly tři sbory, a to sice *Dívča a Běžela ovečka* od Pavla Křížkovského a *Cikáni* od Vogla. Přednes těchto sborů byl velmi chválen tehdejším hudebním referentem, jenž podotkl, že Plzeň má již zpěvácký spolek, kterému se nedostává stanov, aby mohl začít samostatnou činnost.⁶⁶

Plzeňské pěvecké sbory se pod různým vedením i složení účastnily mnoha významných kulturních akcí, avšak na zřízení plzeňského zpěváckého spolku se stále

⁶³ *Plzeňské listy*, 22. 5.1909, roč. 45, č. 115, s. 1.

⁶⁴ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 40.

⁶⁵ FROLÍK, Jiří. Počátky sborového zpěvu na Plzeňsku a Rokycansku (malá sonda do 2. poloviny 19. století). In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 23. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2011, s. 16.

⁶⁶ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 19.

čekalo. Počátkem října roku 1862 se Plzeň konečně dočkala. Spolkové stanovy Hlaholu, jež byly upravené především pány E. Kieswettrem a A. Schmidtem, byly schváleny dne 10. října 1862 c. k. místodržitelstvím v Praze. Tento den je také považován za počátek plzeňského Hlaholu.

První shromáždění tohoto nově vzniklého spolku se konalo dne 30. října 1862. Schůzi předsedal Emanuel Tušner a účastnilo se jí celkem dvacet pět členů, kteří jednomyslnou volbou zvolili správní výbor. Ten se skládal ze starosty Bedřicha Glutha, místostarosty Dr. Vilém Šela, prvního ředitele Jana Sinkuleho, druhého ředitele Aloise Schmidta, jednatele Jana Rychtářika, pokladníka Emanuela Tušnera, listovního Jana Odvarky a členů Karla Doubka a Hynka Schiebla.

Na této první schůzi se členové dohodli na pravidelných zkouškách, které budou vždy v úterý a v pátek v nově vzniklé Měšťanské besedě. Při jejím slavnostním otevření dne 8. listopadu 1862 Hlahol dokonce s úspěchem zapěl několik sborů. Ještě před touto slavnou událostí se ovšem sešla 4. listopadu 1862 valná schůze členů. Zde bylo rozhodnuto, že pro slabší zpěváky spolku se budou konat zvláštní cvičení. Rovněž se dohodlo, že ti, kteří se bez omluvy nebudou účastnit zkoušek, budou pokutováni pěti krejcarů, čímž se bude zároveň přispívat do spolkové pokladny.⁶⁷

Prvním sbormistrem spolku byl zvolen Jan Sinkule, výborný choralista, jenž v čele Hlaholu stál až do roku 1864. V řízení zkoušek se s ním často střídal i Josef Gerlach.⁶⁸ První veřejné vystoupení se konalo 18. ledna 1863 v den Jména Ježíš, kdy byla provedena vokální mše pro mužské hlasy od Tobiase Haslingra. Vystoupení mělo obrovský úspěch a počet členů Hlaholu v krátké době vzrostl na šedesát dva hlav.⁶⁹

Díky většímu množství členů mohl sbor předvést na svém prvním koncertě i obtížnější skladby K. Bendla, F. Matesa, F. Gernerera, F. Škroupa, J. L. Zvonaře či dalších skladatelů. Tento koncert se uskutečnil 25. března 1863 v Městském divadle a sklidil

⁶⁷ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 20.

⁶⁸ FROLÍK, Jiří. Počátky sborového zpěvu na Plzeňsku a Rokycansku (malá sonda do 2. poloviny 19. století). In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 23. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2011, s. 17.

⁶⁹ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 21.

obrovský úspěch, na který spolek úspěšně navazoval. Ve zbytku roku 1863 Hlahol pořádal řadu kulturních akcí, ale i výletů po Plzeňsku.⁷⁰

Bohužel sotva po roční existenci vyprchalo počáteční nadšení a horlivost členů výrazně ochabla. Spolek začal pomalu upadat. Mírné oživení nastalo dne 24. ledna 1864 díky masopustní zábavě. Ihned poté následovalo i pozvání na akademii uspořádanou při kladení základního kamene ke stavbě velkolepé budovy reálné školy.⁷¹ Na této akci Hlahol nakonec nevystoupil, jelikož zde měl zpívat české a německé skladby společně se spolkem Deutsches Singkränzchen. Avšak to se mnohým členům nelíbilo. Na shromáždění dne 8. března 1864 se v této souvislosti rozpoutala bouřlivá debata, na jejímž konci ze spolku vystoupilo několik členů. Hlahol lpěl na svých stanovách, ve kterých bylo jasně uvedeno, že pěstuje jen hudbu českou nebo slovanskou. A tak chtěl na akci účinkovat pouze pod podmínkou, že bude moci zpívat sám a jen hudbu českou. Jak již bylo zmíněno, nakonec se sbor na této akci neobjevil.

V rozpadajícím se spolku se do konce roku konaly asi jen tři výlety. Dne 23. října 1864 zazpíval Hlahol na oslavu výročí svého založení. Zároveň se sešla i valná hromada, na které se změnila správa spolku. Začal se očekávat čilejší ruch i produkce na vyšší úrovni. To vše bylo spojeno s příchodem Hynka Pally, do něhož byly vkládány obrovské naděje.⁷²

2.3 PALLA V PLZEŇSKÉM HLAHOLU

Jak již bylo řečeno, Hynek Palla přichází do Plzně 3. října, aby tady pracoval jako cvičitel v Sokole a učitel zpěvu a tělocviku na české reálné škole. Kvůli krizi v plzeňském Hlaholu byl povolán i sem. Vše pak vyvrcholilo 23. listopadu 1864, kdy byl Hynek Palla zvolen prvním ředitelem Hlaholu. Tato událost odstartovala Pallovu desetiletou spolupráci s Hlaholem. Během této doby, se spolek stal jedním z prvních pěveckých spolků, ve

⁷⁰ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 5.

⁷¹ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 22.

⁷² FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 5.

kterém bylo možné provádět i skladby pro smíšené sbory, jelikož zde roku 1867 vznikl ženský odbor.⁷³

Nejdříve však k Pallově koncertní činnosti v rámci plzeňského Hlaholu. První koncert pod Pallovým vedením se uskutečnil 16. prosince 1864. Byly na něm provedeny sólové i sborové práce nejen od Hynka Pally, ale i od J. L. Zvonaře či L. Procházky. Tento koncert se vydařil a byl hodnocen velmi kladně.⁷⁴

V roce 1865 došlo k očekávanému oživení a Hlahol měl napilno. V únoru se spolek účastnil pořádání Národní besedy ve prospěch Smetanova pomníku, v březnu zase pořádal zábavu ve Waldekově sále. Konaly se i spolkové výlety, jako například do stinného lesa za Bukovec, kam se vypravilo až 1400 účastníků. Dne 31. května téhož roku pro změnu Hlahol uspořádal v Městském divadle koncert ve prospěch pohořelých v Horní Bříze.⁷⁵ Oživení spolkové činnosti bylo více než zřejmé. Hlahol se začal účastnit řady koncertů a výletů. Na mnohých akcích spolupracoval Hlahol dokonce s tělovýchovným spolkem Sokol, kdy často zpěvácký spolek doprovázel sokolské výlety zpěvem.

Jednou z nejvýznamnějších akcí, na které spolek tento rok vystupoval, bylo slavnostní otevření nové budovy reálně školy v Plzni, jež se konalo 4. října. Hlahol při této příležitosti zapěl kantátu od Hynka Pally a na slova profesora V. Pečenky. Mimo to zazněl i staročeský chorál *Hospodine pomiluj ny*. Další výraznou akcí byla oslava výročí založení Hlaholu konaná dne 29. října téhož roku.⁷⁶ Výborné hodnocení přinesla i představení opery *Marta* od Friedricha von Flotowa v Městském divadle ve dnech 18. a 19. prosince 1865, při nichž zpívaly ve sboru i ženy.⁷⁷

V nadcházejícím roce Hlahol dne 14. dubna uskutečnil velký koncert, z něhož byla polovina čistého výnosu věnována na opravu tzv. Šternberské kaple při plzeňském hlavním chrámu. Provedeno bylo oratorium *Kristus na hoře Olivetské* od Ludwiga van Beethovena. Účinkující smíšený sbor byl ve stejném složení jako při představení opery *Marta*. V této podobě se udržel ještě dlouhou dobu.

⁷³ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 40–41.

⁷⁴ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 5.

⁷⁵ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 24.

⁷⁶ Tamtéž, s. 25.

⁷⁷ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 5.

Bohužel, vzhledem ke špatným politickým poměrům, jež vedly k válce a následné okupaci Plzně, byl Hlahol nucen od 27. července do 15. září veřejně nevystupovat. Teprve až po obnově míru a odchodu pruských vojáků z Plzně mohl spolek opět pokračovat ve své činnosti. Uspořádal například zastaveníčko svému zakládajícímu členovi Františku Hýrovi ku příležitosti jeho vyznamenání rytířským křížem řádu Františka Josefa I. Téhož roku se uskutečnila rovněž i oslava památky založení spolku.

První koncert sezony roku 1867 se konal 1. dubna⁷⁸ a zazněly na něm skladby jako *Pastýř a poutníci* od Křížkovského, finále z opery *Fidelio* od Bethovena či výňatek ze skladby *Jak krásná to zem* od Hynka Pally. Léto tohoto roku pak Hlahol strávil především podnikáním výletů do okolí, kde jej velmi často doprovázel Sokol.⁷⁹

Tento rok zde byl, jak již bylo zmíněno, ustaven ženský odbor. Tímto počinem se tak stal plzeňský spolek jedním z prvních v českých zemích, jenž se mohl pochlubit i smíšenými hlasy, čímž předstihl i pražský Hlahol.⁸⁰

Rok 1867 však přinesl ještě jednu důležitou událost pro dějiny Hlaholu. Za Hynkem Pallou totiž v létě přicházejí významní členové rodiny Pechových. A to konkrétně sourozenci jeho manželky Jindřich Pech a Eliška Pechová – Krásnohorská. Jejich působení v plzeňském Hlaholu jsem věnovala následující menší podkapitole.⁸¹

V roce 1868 uspořádal Hlahol jeden koncert, čtyři zábavy a tři výlety. Dne 12. května spolek pořádal v Městském divadle veliký pěvecký a instrumentální koncert, jehož čistý výnos byl věnován fondu pro dostavění Chrámu sv. Víta v Praze. Zazněly například skladby J. Pecha *Staročeský zpěv válečný*, L. Procházky *Modlitba pod hvězdami* či *Noc nad Vltavou* od H. Pally na slova El. Krásnohorské. Dne 16. května téhož roku se spolek zúčastnil slavnostního kladení základního kamene Národního divadla, když na tuto akci vyslal ze svých řad dvacetičlennou deputaci. Celý rok byl zakončen vydařenou silvestrovskou zábavou.⁸²

Roku 1869 Hlahol uskutečnil zdařilý výlet na Radyni a pěveckou a taneční zábavu v Lochotínských sadech. Velkého zájmu se těšil koncert ze dne 26. června, kdy spolu se

⁷⁸ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 26–27.

⁷⁹ Tamtéž, s. 28.

⁸⁰ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 41.

⁸¹ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 219.

⁸² PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 28–29.

sborem Hlaholu spoluúčinkoval i orchestr z reálné školy. Zvláštního úspěchu zde dosáhl především přednes *Rolnické* od B. Smetany, dvojzpěv z *Armidy* A. Dvořáka či sexteto ze zpěvohry *Don Juan* od W. A. Mozarta. Čistý výnos z tohoto koncertu byl věnován fondu pro zřízení pomníku prof. Josefa Smetany.

Rok 1870 se nesl pro Hlahol v relativně smutném duchu. Spolek se musel rozloučit hned se dvěma výraznými osobnostmi Hlaholu. Nejprve 8. března vyprovodil k hrobu svého horlivého a vynikajícího člena V. Němce. Dne 16. července toutéž cestou vyprovázal k poslednímu odpočinku i čestnou členku Dorotku Reifovou.⁸³

Nejvýraznější akcí tohoto roku pak byl zřejmě koncert ze dne 7. května v Městském divadle, na němž se představil mužský, ženský i smíšený sbor.

Následující rok 1871 přinesl opět koncert v Městském divadle konaný dne 18. března, jenž byl uspořádán ve prospěch chudých žáků reálného gymnázia. Hynek Palla zde slavil obrovský úspěch se svou novou kantátou *Sláva jara*, jež zazněla po boku skladeb, jako byly *Cikáni* od R. Schumanna.

Bohužel poslední tři roky Pallova uměleckého vedení Hlaholu došlo k výraznému poklesu pracovní kázně zpěváků a také ke snížení zájmu o sborový zpěv ze strany veřejnosti. Tohle vše se brzy projevilo na klesající umělecké úrovni vokálních pořadů. Jednou z pravděpodobných příčin tohoto úpadku byl nejspíše i odchod Jindřicha Pecha z Plzně.

Ve dnech 17. února a 25. března roku 1872 se uskutečnily ještě dva vcelku zdařilé koncerty Hlaholu, na nichž se uvedl *Svatební pochod* H. Pally, *Zpěv vil* od K. Bendla či symfonická óda pro orchestr a sbor s názvem *Poušť* od F. Davida. Dne 14. května téhož roku se také konala mimořádná valná hromada, na níž se především plánovala oslava desetiletého výročí trvání spolku. Zároveň se řešilo pořízení spolkového praporu, jenž se měl posvětit právě na této slavnosti. Dne 24. listopadu byl dokonce ve výboru zvolen šestičlenný výbor pro zřízení a úpravu spolkového praporu. Bohužel ani po půl roce se nic nepodařilo dotáhnout do cíle a úprava praporu se zdařila až za dlouhých devět let.⁸⁴

⁸³ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 30–31.

⁸⁴ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 8.

V roce 1873 ochabla horlivost členů natolik, že nemohl být proveden ani plánovaný koncert. Z větších akcí se Hlahol tento rok zúčastnil pouze „Koperníkovy“ slavnosti, jež se konala 16. února a byla pořádána profesorským sborem zdejšího reálného gymnázia.

Posledním rokem Pallova působení v plzeňském Hlaholu se stal rok 1874. Dne 22. února spolek uspořádal v Městském divadle koncert ve prospěch fondu pro vystavení Národního divadla v Praze. V tomto roce pak Hlahol pořádal ještě několik více či méně úspěšných koncertů a zábav. Největší slávy se spolku dostalo při návštěvě panovníka Františka Josefa I. dne 7. září, kdy se Hlahol účastnil slavnostního přivítání císaře. Při této příležitosti zapěl spolek vzletný Jelenův sbor *Vše jen ku chvále*. Císaři se vystoupení velice líbilo a srdečně za něj poděkoval.

Dne 11. prosince se konala výroční valná hromada, při níž se dosavadní první ředitel spolku Hynek Palla vzdal svého úřadu, který zastával od října roku 1864. Následný návrh profesora Pečenky, aby spolek jmenoval Pallu čestným členem, byl jednomyslně přijat.⁸⁵

Palla chtěl svým odchodem nejspíše vyburcovat ochablou činnost členů. Zřejmě také očekával, že bude brzy povolán zpět. Bohužel Hlahol tak neučinil a na valné hromadě 12. prosince si zvolil za nového ředitele M. V. Slezáka.

Opuštěním Hlaholu se Palla na několik let vzdálil aktivní hudební činnosti⁸⁶ a jen velmi obtížně nacházel uplatnění i jako skladatel. Náhle byla zapomenuta Pallova slavná skladatelská doba.⁸⁷ Jeho skladby se neobjevovaly po dlouhou dobu na programech koncertů, takže Palla pomalu upadal v zapomnění. Občas sice pořádal menší vlastní koncerty, avšak skromná finanční situace mu například nedovolila uvést jeho velkou kantátu pro smíšený sbor *Oslava geniů*⁸⁸ na báseň od Elišky Krásnohorské. Tato kantáta byla původně komponovaná pro slavnostní koncert k odhalení Smetanova pomníku v Plzni, z něhož ovšem sešlo, a proto byl Palla nucen ji předvést pomocí Hlaholu na vlastním koncertě v roce 1879. Byla však provedena pouze s průvodem čtyřručního pianu a harmonia bez přede hry. Kompletní kantáta byla představena s velkým úspěchem až v roce

⁸⁵ PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVIŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887, s. 33–34.

⁸⁶ S výjimkou referentství do *Pilsner Reform* o divadle a hudbě.

⁸⁷ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 9.

⁸⁸ Příloha č. 14.

1884 na koncertě žurnalistů v Národním divadle v Praze. Zde ji předvedl Hlahol pražský a orchestr Národního divadla.⁸⁹

V roce 1882 byl Palla z podnětu akademiků spolku Radbuza rehabilitován, když byl povolán, aby jim pomáhal při koncertech. Téhož roku začaly vznikat základy Filharmonického spolku plzeňského, jenž byl sestaven z ochotníků, kteří byli vyzváni výborem Radbuzy k tomu, aby sestavili orchestr pro spolkový koncert. Palla neváhal a okamžitě se ujal řízení tohoto nového hudebního spolku, jemuž se věnuji v samostatné podkapitole.⁹⁰

2.3.1 JINDŘICH PECH A ELIŠKA PECHOVÁ – KRÁSNOHORSKÁ V PLZEŇSKÉM HLAHOLU

Jak již bylo řečeno, v létě roku 1867 přichází za Hynkem Pallou do Plzně jeho příbuzní z manželčiny strany, a to sice jeho švagr Jindřich Pech a švagrová Eliška Pechová – Krásnohorská.⁹¹

Nejprve si představme Jindřicha, jenž se po Hynkově boku okamžitě začal aktivně podílet na plzeňském hudebním životě a spolupracoval samozřejmě i s Hlaholem. Poprvé se představil na koncertu na pomoc pohořelých ve Mšeně, který Hlahol uspořádal 6. srpna 1867. Pech vystoupil jako klavírní doprovod pětí písňových čísel z programu koncertu. Na členy Hlaholu zřejmě silně zapůsobil, jelikož byl již koncem téhož roku zvolen po Josefu Gerlachovi druhým sbormistrem.⁹²

Jindřich Pech znamenal pro Hlahol obrovský přínos. Důvěrně se totiž znal s Bedřichem Smetanou, a tak jeho příchod výrazně posílil moderní Smetanovský směr, zastoupený doposud jen Hynkem Pallou. Jeho zvolení tedy znamenalo přihlášení většiny členstva k uměleckému programu zastávaného Pallou.⁹³

Také snahy o jazykový utrakvismus byly od této doby ve spolku odstraněny, jelikož Hlahol začal ve Smetanově duchu pěstovat nejen hodnotnou českou a slovanskou vokální

⁸⁹ POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla, vzpomínka. *Dalibor. Hudební listy*. 12. 9. 1896, roč. 18., č. 33 a 34, s. 258.

⁹⁰ POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla. *Plzeňské listy*. 10. 3. 1894, č. 30, s. 7.

⁹¹ Příloha č. 15.

⁹² Prvním sbormistrem byl v této době Hynek Palla.

⁹³ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulostí Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 219.

literaturu, ale nezanedbával ani hudbu německou. V neposlední řadě díky Jindřichu Pechovi se v Hlaholu začala s nadšením nacvičovat i ruská hudba.⁹⁴

Hlaholská činnost ovšem nebyla to jediné, čemu se Jindřich v Plzni věnoval. V září roku 1867 si ve Školní ulici, nynější ulici B. Smetany, otevřel hudební školu, kde vyučoval klavírní hru a zpěv. Tento hudební ústav mu začal brzy vzkvétat, takže se Pech mohl pečlivě věnovat otázce pěveckého výcviku a ověřovat své teoretické znalosti přímo v praxi. Hynek Palla si velmi dobře uvědomoval přítelovy umělecké kvality a často o něm hovořil s velkým uznáním. Stejně tak Hlahol oceňoval a vážil si jeho mimořádného hudebního přínosu. Důkazem toho bylo Pechovo zvolení spolkovým starostou Hlaholu dne 28. ledna 1870.

Již zřejmě krátce po příchodu do Plzně se Jindřich Pech seznámil s mladičkou pěvkyní Dorotkou Reifovou, jež ho uchvátila natolik, že se s ní v roce 1869 oženil. Bohužel, když po svém prvním porodu Dorotka zemřela a nedlouho poté jí následovala i prvorozená dceruška, proměnila se Jindřichovi Plzeň v bolestivé vzpomínky na šťastnou minulost. Nemohl zde již déle setrvat a rozhodl se pro návrat do Prahy. Přesná doba jeho odchodu není známá, je však pravděpodobné, že to bylo asi v srpnu nebo září roku 1871. Krátce před jeho odchodem mu Hlahol znovu vzdal úctu tím, že ho zvolil svým čestným členem.⁹⁵

Nyní již k Jindřichově sestře Elišce Pechové – Krásnohorské, která rozhodně v hudební horlivosti za svým bratrem nezaostávala. Ihned po příchodu do Plzně se s chutí zapojovala do sborové činnosti plzeňského Hlaholu. Jak již bylo řečeno, Krásnohorská byla vášnivou pěvkyní a ráda se účastnila plzeňského pěveckého života. Navíc často pomáhala svému švagrovi Hynku Pallovi při rozepisování notového materiálu pro jednotlivé hlasy sboru. Inspirovala jej dokonce i k několika velkým sborovým a kantátovým skladbám.⁹⁶ Psala tady také libreta, z nichž operní libreto *Vlasta* koncipovala právě pro Pallu. V Plzni se věnovala i překladatelské činnosti, z nichž pro Hlahol byly nejdůležitější překlady Mendelssohnových písní *V lese*, *Tři písní (Ó, rozluč již se, Za jarní*

⁹⁴ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 41.

⁹⁵ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 219–221.

⁹⁶ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 7.

noci, Lípa se pne), Písně májové, Jeseně a Na jezeru, jež sbor Hlaholu většinou i sám interpretoval.⁹⁷

Eliška Krásnohorská v Plzni vystupovala i jako sólistka. Poprvé se uvedla na zábavě Hlaholu dne 17. března 1868 v sále U Císaře rakouského, kde zpívala sama i společně s Marií Procházkovou árie od Glinky, Mendelssohna a Bendla. Toto vystoupení odstartovalo Eliščino bohaté působení ve spolku. Absolvovala nespočet vystoupení, které odzpívala buď sólově, ve sboru, nebo společně s již zmíněnou Marií Procházkovou, Dorotkou Reifovou či jinými pěvci. Její hlas prý zněl libě a měl altové zabarvení, a tak není divu, že byla vždy vítanou členkou každé zpěvácké zábavy.⁹⁸

Dne 18. března 1871 se konal, již výše zmíněný koncert, na kterém Krásnohorská slavila úspěch nejen na poli pěveckém, ale i básniřském. Byla zde totiž poprvé uvedena Pallova kantáta *Sláva jara*, k níž napsala text.

Naposledy se Eliška Krásnohorská v Plzni představila dne 22. února 1874 na koncertu Hlaholu v Městském divadle, kde se rozloučila operou *Lejla* od Karla Bendla, k níž sama napsala libreto. Poté již Plzeň opustila a vrátila se do rodné Prahy.⁹⁹ Její sedmiletý pobyt v Plzni připomíná pamětní deska v Goethově ulici.¹⁰⁰

2.4 PLZEŇSKÝ FILHARMONICKÝ SPOLEK

Jak již bylo řečeno, během roku 1882 se začal pomalu formovat plzeňský Filharmonický spolek, jenž se skládal převážně z ochotníků, kteří byli vyzváni výborem Radbuzy k tomu, aby sestavili orchestr pro spolkový koncert.¹⁰¹

Do čela tohoto orchestru se postavil právě Hynek Palla, který se se svou houževnatostí a pečlivostí dal okamžitě do práce. Když s tímto orchestrem vystoupil 22. dubna 1882 při koncertu Radbuzy, sklídl obrovský úspěch. Ohlasy byly tak obrovské,

⁹⁷ ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulost Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 222.

⁹⁸ Tamtéž, s. 223.

⁹⁹ Tamtéž, s. 224.

¹⁰⁰ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 8.

¹⁰¹ POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla. *Plzeňské listy*. 10. 3. 1894, č. 30, s. 7.

že se brzy začaly objevovat toužebné prosby, aby se tento orchestr stal trvalou součástí plzeňského hudebního života.¹⁰²

Vznikl tedy symfonický orchestr, jenž se po několika měsících příprav přetvořil v plzeňský Filharmonický spolek. Stalo se tomu 11. února 1883 v Měšťanské besedě, kde byl tento nový spolek ustaven. Do jeho čela byl zvolen Hynek Palla, který zde jako dirigent symfonického orchestru uvedl velkou spoustu cenných skladeb.¹⁰³

Filharmonický spolek doslova stál a padal s Pallovou osobností. To on byl ten, jenž řídil veškeré konání, bojoval o dostatečné prostředky i o přízeň vlivných činitelů obce. Sám šel vždy všem příkladem, udržoval zájem a lásku k věci a klidnil rozpory.¹⁰⁴

Spolek byl významný nejen po stránce umělecké, ale znamenal mnoho i pro národní uvědomění.¹⁰⁵ Palla měl obrovský vliv na vývoj hudebního vkusu obecnosti, takže jako velký zastánce a obdivovatel idey mistra Bedřicha Smetany, provedl s Filharmonickým spolkem v letech 1883–88 symfonické básně z cyklu *Má vlast*, a to sice *Z českých luhů a hájů*, *Vyšehrad*, *Tábor* a *Šárka*.¹⁰⁶ To vše i přes to, že se u vzdělaných hudebníků se zvykem říkávalo, že Smetanova hudba je sice krásná, ale velmi obtížná a nesnadná.¹⁰⁷

Během svého ředitelování ve Filharmonickém spolku provedl Palla i symfonie světových klasiků jako například Beethovenovu *Eroicu* či Mozartovu *Symfonii C dur Jupiter*. V Plzni zazněla i díla A. Dvořáka, R. Wagnera nebo Z. Fibicha. Vrcholem pak byl houslový koncert od P. I. Čajkovského *D dur*, ze dne 4. dubna 1883. Plzeň se tak stala po Moskvě a Vídni třetím městem v Evropě, kde byl tento koncert proveden. Sólový part v něm předvedl výborný český hudebník Ferdinand Lachner.¹⁰⁸

Pod Pallovým vedením se uskutečňovaly i menší koncertní zábavy, jež se vždy chlubily tou nejlepší hudební kvalitou a vybraným vkusem. Paměťhodné jsou především

¹⁰² Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 69.

¹⁰³ POTOCKÝ, Ladislav. Filharmonický spolek plzeňský. *Plzeňský obzor*. 5. 9. 1896, roč. V., č. 72.

¹⁰⁴ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 67.

¹⁰⁵ POTOCKÝ, Ladislav. Filharmonický spolek plzeňský. *Plzeňský obzor*. 5. 9. 1896, roč. V., č. 72.

¹⁰⁶ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník*. Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 2.

¹⁰⁷ POTOCKÝ, Ladislav. Filharmonický spolek plzeňský. *Plzeňský obzor*. 5. 9. 1896, roč. V., č. 72.

¹⁰⁸ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FIP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 44.

Pallovy úpravy pro smyčcové nástroje, piano a harmonium, kdy byly provedeny kompozice vyžadující jinak úplný orchestr, jenž nebyl spolku dostupný.¹⁰⁹

Od roku 1890 spolek trpěl finančními potížemi, a tak byl nucen upustit od symfonických večerů. Ovšem díky Pallovi bylo možné udržet alespoň večery komorní hudby, kde byly prováděny drobnější skladby. Takže Plzeň mohla poznat starší i novější díla, která by jinak vůbec neslyšela.¹¹⁰

Plzeňská filharmonie se stala Pallovi velkou láskou, ale i útěchou a oporou v dobách nejtěžších. Smrt jeho choti Juliany pro něj znamenala obrovskou ránu, s níž se jen těžce vyrovnával. Manželka pro něj byla osobou, jež mu vždy výborně rozuměla, chápala ho a dokázala mu vždy poradit. Po její smrti tedy hledal útěchu především v úmorné práci pro Filharmonický spolek, jenž mu přinášel alespoň nějakou radost.¹¹¹

2.5 PALLOVA SPISOVATELSKÁ ČINNOST

Velmi významnou stránkou Pallova hudebního působení je jeho spisovatelská činnost. Stal se jedním z prvních odborníků, kteří v Plzni začali psát hudební kritiky česky. Krátce po svém příchodu se prosazoval jako recenzent, kdy nejdříve psal do *Pilsen Reform* články o českém divadle. Byl také dopisovatelem (hudebním referentem) *Plzeňských listů* a *Plzeňských novin*. Lze ho považovat i za zakladatele plzeňské moderně pojaté a zároveň odborné hudební kritiky.¹¹²

Jako hudební kritik si brzy získal oblibu a uznání nejen na venkově mezi vzdělanými hudebníky, ale také v Praze.¹¹³ Právě zde přispíval v letech 1879–1896 svými kritikami a odbornými úvahami do hudebního týdeníku *Dalibor*.¹¹⁴ Mimo to uveřejňoval i články do Urbánkova *Věstníka bibliografického*.¹¹⁵

¹⁰⁹ POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla. *Plzeňské listy*. 10. 3. 1894, č. 30, s. 7.

¹¹⁰ FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 44.

¹¹¹ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 73.

¹¹² FIALA, Jaroslav. *Souboje s Apollónem III, Hudební kritika: antologie plzeňské umělecké kritiky*. Plzeň: Pro libris a Knihovna města Plzně s podporou Magistrátu města Plzně, 1999, s. 3.

¹¹³ POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla. *Plzeňské listy*. 10. 3. 1894, č. 30, s. 7.

¹¹⁴ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 11.

¹¹⁵ *Plzeňské listy*, 25. 7. 1896, č. 89, s. 2.

Pro *Plzeňské listy*¹¹⁶ zase psal hudební referáty a zejména recenze o plzeňské opeře, a to od vzniku operních představení až po ty nejnovější. Jeho úsudek byl brán jako jeden z nejlepších a i největší mistři české hudby kladli jeho hlasu velký význam.¹¹⁷

Jako hudební spisovatel k sobě neměl svou láskou k umění a odbornou znalostí rovného. Svými kritikami a odbornými úvahami byl znám i všude po vlasti, což dokazoval ne jeden dopis od vynikajících umělců a mistrů.

Rozborem Fibichovy *Hippodamie* (83 stran) v *Rozpravách hudebních* F. A. Urbánka si Palla mistra Fibicha získal takovým způsobem, že se stali oddanými přáteli. Dokonce i na smrtelném loži žádal Fibicha dopisem, diktovaným svému synovi, aby dokončil několik taktů prvního jednání opery *Vlasta*. Zároveň mu svěřoval všechny skladby, které by Fibich uznal za vhodné k doporučení do tisku.¹¹⁸

Byl také prvním, kdo upozornil na Josefa Bohuslava Foerster, jako na velkou naději české sborové tvorby. Jeho vynikající hudebně historické stati vycházely v německých i českých listech, jako například práce *Die Erfolge Der Kunst in Pilsen*, která vyšla v *Pilsen Reform 1893–1894*. Pokusil se rovněž o celkový obraz hudební Plzně v díle *Královské město Plzeň a jeho vývoj hudební*, jež bohužel zůstalo v rukopise.¹¹⁹

2.6 HYNEK PALLA HUDEBNÍ SKLADATEL

Hynek Palla jako hudební skladatel je v českých dějinách hudby významný především jako skladatel vokální hudby. K jeho prvním skladatelským úspěchům patří první cena z roku 1858, kterou Palla získal v soutěži časopisu *Dalibor* za mužský dvojsbor *Náš zpěv* na verše Vítězslava Háška.¹²⁰ Nebylo to ovšem Pallovo poslední ocenění. Počátkem sedmdesátých let obdržel cenu Jednoty československých zpěváckých spolků za mužský sbor *Starý rok*. O deset let později, v roce 1880 při 25letém jubileu pražského Hlaholu, získal cenu za

¹¹⁶ Příloha č. 3.

¹¹⁷ *Plzeňské listy*, 25. 7. 1896, č. 89, s. 2.

¹¹⁸ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník*. Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 3.

¹¹⁹ FIALA, Jaroslav. *Souboje s Apollónem III, Hudební kritika: antologie plzeňské umělecké kritiky*. Plzeň: Pro libris a Knihovna města Plzně s podporou Magistrátu města Plzně, 1999, s. 3.

¹²⁰ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 9.

mužský sbor *Má láska*,¹²¹ který dosud patří k tomu nejcennějšímu v české sborové literatuře.¹²²

Velmi úspěšné byly také slavné *České tance*, jejichž tři řady byly často zařazovány do mnoha programů pěveckých sborů. Za provedení *II. řady Českých tanců* pro mužský sbor získal rovněž Pařížský odbor plzeňského Hlaholu na mezinárodních pěveckých závodech v Paříži a Bruselu v roce 1890 první cenu. Sbor byl tehdy pod vedením Norberta Kubáta.¹²³

Krátce po příchodu do Plzně složil Palla velkou kantátu pro smíšené hlasy s průvodem orchestru *Noc nad Vltavou*, což byla zřejmě první česká skladba tohoto způsobu a rozsahu, jež mu získala úcty mnohých hudebních přátel.¹²⁴

Již zmiňovanou slavnostní kantátu *Oslava géniů* (1874) pro sóla, sbor i orchestr, psal Palla pod silným vlivem novofrancouzské školy a jejího zakladatele Gounoda. Skladba bezesporu patří k největším Pallovým dílům. Je zde již znatelná jeho technická vyzrálost, a to i přes to, že v té době neměl Palla možnost slyšet plný velký orchestr.¹²⁵

Vedle již zmiňované kantáty *Oslava géniů* zkomponoval v Plzni ještě další významné kantáty, jako byla *Sláva jara* (1869) a *Balada o vlasti* (1895). Z mužských sborů poté stojí za zmínku *Žalm 107* (1865) či cyklus *Jarní* (1872) na slova E. Krásnohorské. K nejvýznamnějším orchestrálním skladbám patří *Svatební průvod* (1869), *Smuteční hudba* (1869) nebo *Svatvečer* (1879), kterou věnoval městu Plzeň a jeho primátorovi JUDr. Václavu Petákovi. *Svatvečer* byl mnohdy srovnáván se Smetanovým *Vyšehradem*, ovšem je patrné, že Smetanova skladba je kvalitnější.

Palla se pokusil i o kompozici opery, kdy na libreto E. Krásnohorské z roku 1868 složil operu *Jedibaba*. Bohužel mnoho vynaloženého úsilí nepřineslo kýžené ovoce a opera propadla. Další Pallovou operou se stala nedokončená *Vlasta*, jež byla připravována pro otevření nového plzeňského divadla.

Jeho poslední kompozicí se stala *Skladba bez nadpisu* (1895) pro tenor, mužský sbor, harfu, dva lesní rohy a dva klarinety. Toto dílo mělo být nejspíš věnováno

¹²¹ Příloha č. 2

¹²² *Plzeňské listy*, 22. 5. 1909, roč. 45, č. 115, s. 2.

¹²³ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 10.

¹²⁴ *Plzeňské listy*, 25. 7. 1896, č. 89, s. 2.

¹²⁵ *Plzeňské listy*, 27. 3. 1907, č. 71, s. 5.

plzeňskému Hlaholu. Pallovými přáteli byla skladba hodnocena kladně, avšak po skladatelově smrti se již jen zřídka dostala na programy koncertů.

Pallovy úspěchy samozřejmě těsně souvisely s kvalitou jeho děl,¹²⁶ ale i závisely na hodnocení hudební kritiky a na možnosti vydávání jeho skladeb. S nemožností vydávat svá díla se Palla potýkal prakticky celý život, a tak se často obracel do ciziny, kde hledal pomoc u svých známých.

Většina Pallových nejznámějších děl byla vytvořena do roku 1882, jelikož mu v tomto roce zemřela milovaná první manželka Juliana. Palla již poté žádné větší dílo nesložil.¹²⁷ Přesto za svůj život skladatel složil velké množství méně či více významných hudebních děl, což jen potvrzuje jeho nebývalý hudební talent a cit pro hudbu. Je ovšem dost možné, že pokud by Palla působil namísto v Plzni v Praze, v srdci českého hudebního života, byl by se dostal mezi přední české skladatele a dnes by byl mnohem známější.¹²⁸

¹²⁶ Příloha č. 1.

¹²⁷ FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 10.

¹²⁸ *Plzeňské listy*, 27. 3. 1907, č. 71, s. 5.

3 TĚLOVÝCHOVNÉ PŮSOBENÍ

3.1 ZÁKLADY PLZEŇSKÉHO SOKOLA

Počátkem šedesátých let 19. století se pomalu začaly šířit českými zeměmi sokolské myšlenky. Každé veřejné vystoupení pražské jednoty mělo obrovský ohlas a brzy se začaly objevovat snahy o založení dalších jednot. Toto úsilí se nevyhnulo ani Plzni. První ohlas se projevil v časopisu *Pilsner Bote* č. 50 ze dne 22. července. 1862, kde horlivý vlastenec F. Umanem uveřejnil svůj článek o pražské jednotě a sokolských zásadách.

Tento článek zůstal bez větší odezvy. Mezi tím se však začali scházet mladí lidé v různých soukromých bytech, aby zde pod vedením úředního slouhy horního hejtmanství Nováka pěstovali šerm. Právě tady vznikly jakési základy plzeňské sokolské jednoty, jelikož většina účastníků tohoto cvičení se později stala zakladateli Sokola.¹²⁹

Veškeré snahy o založení Sokola vyvrcholily na schůzi dne 18. října 1863, kdy se všichni přítomní zapisovali do matriky a zároveň si vyslechli stanovy od MUDr. Viléma Šela, jenž od počátku stál v popředí plzeňského Sokola. Následná valná hromada, která se konala 25. října 1863 v místnostech Měšťanské besedy za přítomnosti čtyřiceti členů, zvolila za svého starostu právě MUDr. Viléma Šela, osvědčeného širitele a vynikajícího znalce tělocviku. Jeho náměstkem se stal MUDr. František Kouba. Na této valné hromadě se rovněž ustanovily nejen hmotné podmínky členství, jako bylo zápisné a měsíční příspěvky, ale věnovala se pozornost především získání vhodné místnosti ke cvičení a nutnému nářadí.

Nakonec byla pronajata dvorana v hostinci U Zlatého anděla v Dominikánské ulici, kde Sokol zahájil svou dlouhou cvičitelskou historii. Po zajištění prostoru bylo nutné zajistit i vhodné nářadí, a tak byly pořízeny činky, hole, nářadí ke skoku a šplhání, žebřík, kladina, kruhy, visutá hrazda, koza a kůň. Cvičení bylo zahájeno 1. prosince 1863. Od tohoto data pak probíhala pravidelná cvičení třikrát týdně pod vedením MUDr. V. Šela, který spolupracoval s bratry P. Heroldem a prof. Vosykou.¹³⁰

Koncem ledna roku 1864 se vyhovělo přání mnoha členů a pořídilo se šermířské náčiní k vyučování šermu, jež bylo svěřeno veteránovi kavalerie J. Novákovi. Téhož roku se také ukázalo, že povinnosti kladené na starostu Šela a na jeho nejbližší pomocníky jsou

¹²⁹ *Plzeňské listy*, 4. 8. 1888, č. 93.

¹³⁰ TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 9.

obrovské a dlouhodobě nezvladatelné. A tak výbor začal hledat odbornou pomoc. Jediným uchazečem o toto místo, byl Němec Ondřej Klein, vysloužilý bavorský voják. Avšak to, že Němec vyučuje tělocvik německy, se nelíbilo řadě členů, a proto byl Klein přinucen naučit se česky. To ovšem neučinil, a proto byl ještě v květnu téhož roku propuštěn.

Počátky plzeňského Sokola byly těžké, jelikož nedlouho po svém vzniku jej začali opouštět první členové. Přes tyto vnitřní problémy byl Sokol schopen veřejného vystupování a dokázal sklízet i první úspěchy. Začala se také zvyšovat účast na výletech, z nichž nejnavštěvovanější byly ty, které Sokol pořádal společně s Hlaholem. Spolky společně podnikly například výlet do Rokycan dne 4. září 1864. Tohoto výletu, ale i mnohých dalších, se často účastnily celé plzeňské rodiny a zástupy venkovanů. Společně se pak bavili tělocvikem, hudbou a tancem.¹³¹

Postupně se začal plzeňský Sokol zvedat. V roce 1864 se definitivně ujednal i plzeňský sokolský kroj, který se až na malé odchylky velmi podobal pražskému vzoru. Byl také pořízen dočasný prapor, jenž byl z polovice bílý a z polovice červený. Tento prapor se po pořízení slavnostního praporu stal praporem výletním. Bylo rovněž přijato bratrské oslovování „ty“.

Bohužel v témže roce dostala sokolská jednota po sporech s pronajímatelem výpověď ze své cvičební místnosti. Po tomto incidentu vážně bylo uvažováno o stavbě vlastní tělocvičny. Během výborové schůze dne 10. prosince se začalo místo pro tuto tělocvičnu hledat. Zároveň se objevovaly i první sliby na příspěvky do stavebního fondu.

3.2 HYNEK PALLA V PLZEŇSKÉM SOKOLU

Jak již bylo zmíněno, plzeňský Sokol dlouhodobě hledal technicky vyspělou sílu, která by spolku zaručovala pokrok a růst. Po špatné zkušenosti s Němcem Ondřejem Kleinem, se pozornost výboru obrátila k pražské sokolské jednotě, kde bylo takto technicky vyspělých sil požehnaně. Okamžitě tedy plzeňský Sokol začal jednat s pražským. Jako nejvhodnější kandidát byl doporučen, nám již dobře známý, Hynek Palla, jenž v pražském Sokole

¹³¹ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 25277, Hynek Palla: Památník Sokola plzeňského, rukopis, 102 s., zde s. 8–11.

působil již od jeho počátku. Byl i dlouholetým pomocníkem v Malypetrově tělocvičném ústavě.¹³²

A tak se stalo, že Hynek Palla o prázdninách roku 1864 přijel do Plzně a sešel se s hodnostáři Sokola. Především se starostou Vilémem Šelem se pak dohodl, že v Plzni již zůstane a ujme se zde řízení Sokola.¹³³ Na mimořádné valné hromadě dne 10. října téhož roku byl Palla zvolen náčelníkem.¹³⁴

Po příchodu Pally zahájil plzeňský Sokol nový život. Sokolská výchova se stala všestrannější. Vedle běžných cvičení na náradí byla zavedena střelba a jízda koňmo. Dokonce, když Plzeň ještě neměla stálý hasičský sbor, pomáhal Sokol často při požárech, za což se mu dostalo nejednoho uznání.¹³⁵

Zkrátka Sokol se od Pallova příchodu všude objevoval jako spořádaný spolek se stále zdokonalující se kázní. Nový náčelník měl pro Sokol i jiný velmi důležitý přínos, a to sice jako učitel tělocviku. Každoročně odchovával stálý dorost, z něhož byly poté doplňovány sokolské řady. Svou neúnavnou prací vychovával potomstvo, které bylo silné nejen tělem, ale i duchem.

Hynek Palla se rovněž stal brzy Sokolem tělem i duší. Snažil se hrdě kráčet ve stopách svých největších vzorů – Tyrše a Fügnera.¹³⁶ Kdykoliv promluvil ke svým cvičencům, z jeho hlasu bylo slyšet obrovské nadšení a chuť ke cvičení, kterou zároveň předával na své svěřence.¹³⁷

Plzeňská sokolská jednota postupem času mohutněla a členů přibývalo. Neodvratně ovšem rostla také potřeba lepšího prostoru pro cvičení. Jak sem již zmínila, spolek se časem rozhodl, že je třeba postavit si vlastní tělocvičnu. A právě v této záležitosti nebylo aktivnějšího člověka, než byl Palla. Snažil se všude nabádat a neúnavně klepat na dveře domů, aby získal finanční podporu pro novou tělocvičnu. Zřejmě pro tuto neúnavnost a obětavost, jež Sokolu poskytl, byl Palla tak milován všemi sokolskými bratry.¹³⁸

¹³² TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 10–11.

¹³³ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 25277, Hynek Palla: Památník Sokola plzeňského, rukopis, 102 s., zde s. 14.

¹³⁴ Příloha č. 16.

¹³⁵ TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 11.

¹³⁶ U příležitosti desetiletého výročí Fügnerova úmrtí dokonce Palla přednášel v Měšťanské besedě o jeho životě, významu a působení.

¹³⁷ Příloha č. 17.

¹³⁸ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník*. Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 12.

Ovšem stavění vlastní tělocvičny bylo ještě daleko, a tak byl Sokol nucen neustále se přemisťovat. Z hostince U Zlatého anděla se v roce 1865 stěhoval do bytu A. Zopfa v domě U České koruny a odtud do přízemní místnosti Měšťanské besedy. Přestože se již téhož roku odkoupilo vhodné místo pro stavbu, pro různé neshody v členstvu bylo vše odloženo. Takže byla jednota nucena se znovu stěhovat, tentokrát do tělocvičny obecné reálné školy, kde setrvala až do vystavění vlastní tělocvičny v roce 1895.¹³⁹

V následujícím roce 1866 bohužel probíhaly v jednotě sváry, které téměř zapříčinily její rozpad. Neustálé rozpory byly způsobovány především nedodržením slibů ohledně stavby nové tělocvičny. Také místo zakoupené pro stavbu tělocvičny se mnohým nelíbilo, a proto byl zvažován jeho prodej ve veřejné dražbě. Téhož roku byl též zvolen nový starosta, kterým se stal Hugo Jelínek, jenž byl po dvou letech vystřídán Janem Kleisslem. Od roku 1871 do 1884 jednotu vedl Jan Kessler.¹⁴⁰

Rok 1869 přinesl první veřejné cvičení, jež se uskutečnilo 25. září v hostinci U Zlatého anděla. Cvičení, které zahrnovalo nejrůznější výpady, obraty, předskoky a cviky na hrazdě či koni, zhlédlo velké množství diváků. Po cvičení pak ke všem promluvil Hynek Palla, jenž vybízel obecnstvo ke vstupu do Sokola. V roce 1870 dokonce Sokol začal vydávat svůj vlastní časopis *Sokol*.¹⁴¹

V sedmdesátých letech opět snažení a nadšení Sokolů poněkud opadlo a konalo se jen pár vybraných akcí. Probíhaly neustálé spory kvůli stavbě nové tělocvičny. Bohužel veškeré jednání bylo neúspěšné a opět se nepodařilo zahájit stavbu. Několikrát se i zvažovalo úplné rozpuštění jednoty. I sám Palla v této době obracel větší pozornost k Hlaholu. Sokolská jednota pomalu upadala do zapomnění. Naštěstí počátkem osmdesátých let se skupině obětavých mužů podařilo Sokol opět probudit k životu. Znovu se začali pravidelně scházet a konali i veřejná cvičení. O tento rozruch se postarali především bratři Brožové, kteří svou obětavostí znovu rozdmýchali život v již ochablé sokolské jednotě.

Během Pallova dlouholetého působení podnikl Sokol nespočet výletů do blízkého i vzdálenějšího okolí. Z nichž jmenuji například výlety do Domažlic, na Bílou Horu, do

¹³⁹ TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 13–14.

¹⁴⁰ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 25277, Hynek Palla: *Památník Sokola plzeňského*, rukopis, 102 s., zde s. 48–54.

¹⁴¹ TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 16–17.

Klatov či do Rokycan. Spolek se účastnil i spousty kulturních akcí v Plzni i dalších větších městech, kde předváděl své cvičitelské umění. V roce 1868 se osmnáct členů jednoty dokonce účastnilo slavnostního položení základního kamene Národního divadla v Praze.¹⁴² Téhož roku také Sokol uspořádal obrovskou slavnost k příležitosti svěcení slavnostního praporu ve dnech 31. května a 1. června za účasti 600 Sokolů, a to nejen z Plzně, ale i Prahy. Při této příležitosti si řada plzeňských občanů vyzdobila své domy praporky a květinami.¹⁴³ Sokol také pořádal pravidelné sjezdy, kterých se účastnily i mimoplzeňské sokolské jednoty. Jeden z takových sjezdů se konal 24. září 1871, kdy se účastnilo 130 plzeňských Sokolů a na 300 mimoplzeňských, například z Domažlic, Merklína či Nepomuku.¹⁴⁴

Palla se Sokolu věnoval více či méně až do své smrti v roce 1896. Ačkoliv od roku 1882 již nezastával funkci náčelníka.¹⁴⁵ Dožil se rovněž slavnostního otevření nové Sokolovny dne 9. února 1896, přestože již nezvládl kvůli své nemoci napsat dějiny jednoty, které měly být vydány ku příležitosti slavnostního otevření tělocvičny.¹⁴⁶

¹⁴² TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 12–15.

¹⁴³ Archiv města Plzně, fond Rodinný archiv Pallů, kart. LP 81, i. č. 25277, Hynek Palla: Památník Sokola plzeňského, rukopis, 102 s., zde s. 83–84.

¹⁴⁴ TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913, s. 17.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 21.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 24.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo především vytvořit ucelené shrnutí Pallova plzeňského působení a přiblížit čtenáři jeho životní osudy. Jelikož se zároveň domnívám, že Hynek Palla je neprávem zapomenutou osobností města Plzně, snažila jsem se jeho jméno alespoň trochu zviditelnit. Myslím si, že Hynek Palla si, díky své bohaté spolkové působnosti, neúnavnému organizátorství kulturního života a vynikajícímu hudebnímu talentu, rozhodně zaslouží být v širším povědomí veřejnosti. Zajímavé je rovněž jeho spojení se spisovatelkou Eliškou Krásnohorskou, o kterém jistě mnoho lidí neví.

Proto, aby tato práce mohla vzniknout, jsem musela nejdříve nashromáždit co nejvíce pramenů a literatury. Asi nejvíce času mi zabralo studium archiválií, kdy jsem poctivě pročetla dochovanou Pallovu korespondenci. Díky tomu se mi podařilo proniknout i do Pallova soukromého života a poznat tak nejen jeho dílo, ale i osobnost. Seznámila jsem se s jeho každodenními radostmi i starostmi a lépe jsem celý jeho život pochopila. Toto zkoumání pro mě bylo nesmírně zajímavé a moc mě bavilo.

Práci jsem koncipovala do tří kapitol zaměřujících se na Pallův osobní život a na jeho hudební a tělovýchovnou působnost. Nejvíce prostoru jsem věnovala jeho hudební činnosti, jelikož se domnívám, že právě tento směr byl pro Pallu nejdůležitější a věnoval mu největší pozornost. V přílohách uvádím seznam jeho skladeb, ukázky z jeho děl a samozřejmě nechybí ani výběr fotografií.

Ačkoliv jsem se snažila Pallovu plzeňskou působnost pojmout vzhledem ke své práci co nejobsáhleji, myslím si, že by rozhodně stála za další rozšíření v podobě diplomové práce.

Závěrem bych ráda upozornila na nesmírný přínos, který Hynek Palla přinesl zejména v oblasti plzeňské hudby. Výrazné je především jeho působení v plzeňském Hlaholu, kde odvedl velký kus práce. Spolu s ním také stál a padal plzeňský Filharmonický spolek, se kterým je už navždy Pallovo jméno neodmyslitelně spjato. Významný je i jeho přínos v hudební kritice, ve které začal jako jeden z prvních odborníků v Plzni psát česky. Tato práce se tak doufám stala dalším dílčím vzdáním vděku za jeho obrovskou činnost pro město Plzeň, resp. Plzeňsko.

SUMMARY

Hynek Palla was a great composer, a conductor and a writer who worked especially in the 2nd half of the 19th century. He was born on 12th December 1837 in Prague but his the most important occasions and life events are connected with Pilsen where he took part in cultural life. In 1864, Hynek Palla was recommended for a new Sokol sports club and he became its 1st chief. He also worked as a teacher in Pilsen so he started living in this city permanently. Except for the Sokol, he was also interested in the Hlahol. The most important period for him was between the ages of 1864 and 1874 when he was its director and improved its standard. In 1867 he founded a female department which made the club even more popular than the Hlahol itself. In 1882 took part in the establishment of the symphonic orchestra which became a base for the newly established Philharmonic group. He was a conductor of it since its beginnings and he introduced many great compositions. His greatest and the most famous works are, for example *České tance (Czech dances)*, *Má láska (My love)*, *Oslava géniů (Celebrating genius)* and *Sláva jara (Spring glory)*. He also became an excellent musical critic and he was one of the first Pilsen critics who wrote their critics in the Czech language. Hynek Palla died on 24th July 1896 in his house on Prokopova street in Pilsen. A memorial plaque was made onto the wall of the house.

The aim of the thesis was to made a short and complex summary of Palla's career and to introduce the readers his life events. Since I think that he is not very known among Pilsen population, I tried to made him more popular, known and famous. In my opinion, he was very talented, he worked hard for many organisations, clubs and groups and he took part in important cultural events and these are the reasons why he should not be forgotten. I also would like to mention his friendship with Eliška Krásnohorská which is not very known but quite important.

I divided the thesis into 3 chapters which describe Palla's life and sports and musical career. I paid attention especially to his musical career because I consider this professional area to be the most important one of the author. The appendix includes a list of his works, extracts from the works and a few photos.

In the end, I would like to remind the advantages he brought to Pilsen music. I hope my work became one of the ways to celebrate and thank him for his various activities in the Pilsen region.

SEZNAM LITERATURY

Archivní prameny

Archiv města Plzně

- fond Rodinný archiv Pallů, celý fond
- fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., sign LP 822
- fond Hlahol Plzeň – pěvecký sbor, celý fond
- fond Sokol I. - tělocvičná jednota Plzeň, celý fond

Literatura

BĚLOHLÁVEK, Miloslav (ed.). *Dějiny Plzně*, sv. 2. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1965.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Mikulášský hřbitov v Plzni: místo posledního odpočinku J. K. Tyla*. Plzeň: Osvětová beseda, 1956.

ČEPELÁK Václav (ed.). *Dějiny Plzně*, díl 2. Plzeň: Západočeské nakladatelství v Plzni, 1967.

ČERNUŠÁK, Gracian – ŠTĚDROŇ, Bohumír – NOVÁČEK, Zdenko (eds.). *Československý hudební slovník osob a institucí M-Ž*, sv. 2. Praha: Státní hudební nakladatelství, 1965, s. 248–249.

FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse: od národního obrození k státní samostatnosti*. Praha: Společnost pro národopis a ochranu památek, 1933. 135 s.

FIALA, Jaroslav. *Souboje s Apollónem III, Hudební kritika: antologie plzeňské umělecké kritiky*. Plzeň: Pro libris a Knihovna města Plzně s podporou Magistrátu města Plzně, 1999. 22 s. ISBN 80-902425-6-1.

HRUŠKA, Martin. *Kniha pamětní královského krajského města Plzně 7775–1870*. Plzeň: Nákladem dědiců Hruškových, 1883, 1125 s.

JANUSOVÁ, Jana. *Vítězství a prohry*. Ostrava: Amosium, 1997. 139 s.

KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Co přinesla léta*, sv. 1. Praha-Smíchov: Vaněk a Votava, 1928.

KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Co přinesla léta*, sv. 2. Praha-Smíchov: Vaněk a Votava, 1928.

KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Z mého mládí, vzpomínky životopisné*. Praha-Smíchov: Vaněk a Votava, 1921.

MIKODA, Bořivoj. *Plzeňští skladatelé v soudobém vývoji hudební tvorby*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1956. 95 s.

PEČENKA, Václav – SLEZÁK, Matěj – DIVÍŠ, František. *Památník Hlaholu plzeňského. Na oslavu 25leté činnosti spolku 1862–1887*. Plzeň: Hlahol plzeňský, 1887.

ŠPELDA, Antonín. *Průvodce hudební Plzní*. Plzeň: Krajský výbor svazu zaměstnanců školství, umění a tisku, 1960. 63 s.

ŠTĚPÁNEK, Vladimír. *90 let stálého českého divadla*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1956.

TÁBOREK, Jaroslav. *Památník Sokola plzeňského: 1863–1913*. Plzeň: Závody pro průmysl tiskařský a strojírenský, 1913. 89 s.

VIKTORA, Viktor. *Kapitoly o literární Plzni*, sv. 2. Plzeň: Knihovna města Plzně, 1990. 96 s.

Periodika, články

Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník. Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 1–16.

Plzeňské listy, celé ročníky 1888–1909.

Z toho citováno: POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla. *Plzeňské listy*. 10. 3. 1894, č. 30.

BAREŠ, E. O. Hynek Palla. *Hudební věstník*. 16. 2. 1912, roč. V., č. 4.

POTOCKÝ, Ladislav. Hynek Palla, vzpomínka. *Dalibor. Hudební listy*. 12. 9. 1896, roč. 18., č. 33 a 34.

POTOCKÝ, Ladislav. Filharmonický spolek plzeňský. *Plzeňský obzor*. 5. 9. 1896, roč. V., č. 72.

POTOCKÝ, Ladislav. Vzpomínka na Hynka Pallu. *Plzeňský obzor*. 16. 12. 1896, roč. V., č. 101.

POTOCKÝ, Ladislav. Vzpomínka na Hynka Pallu. *Plzeňský obzor*. 13. 3. 1907, roč. XVI., č. 31.

Příspěvky ve sbornících

ČEPELÁK, Václav. K stému výročí budovy Pedagogické fakulty v Plzni. In: ČEPELÁK, Václav (ed.). *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis*, sv. 6. Plzeň: SPN, 1965, s. 5–32.

FROLÍK, Jiří. Plzeňská hudební léta Hynka Pally. In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 24. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2012, s. 3–14. ISBN 978-80-904794-3-2.

- FROLÍK, Jiří: Hynek Palla a jeho význam pro hudební rozvoj Plzně. In: BOKŮVKOVÁ, Vlasta (ed.). *Hudební kultura XVII. Sborník FP ZČU v Plzni*. Plzeň: PF ZČU v Plzni, 1993, s. 39–48. ISBN 80-7043-061-3.
- FROLÍK, Jiří. Počátky sborového zpěvu na Plzeňsku a Rokycansku (malá sonda do 2. poloviny 19. století). In: ZDRÁHAL, Václav (ed.). *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*, č. 23. Rokycany: Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech, 2011, s. 14–43. ISBN 978-80-904794-2-5.
- PATZAKOVÁ, A. Zdeněk Nejedlý tvůrce umělecké monografie. In: BĚLOHLÁVEK, Bedřich (ed.). *Padesát let Zdeňka Nejedlého*. Praha: Bedřich Bělohlávek, 1928.
- ŠPELDA, Antonín. Eliška Krásnohorská, Jindřich Pech a Juliana Pallová v Plzni. In: *Minulostí Plzně a Plzeňska*, sv. 2. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1959, s. 219–235.

Elektronické zdroje

- Kramerius. National library of the Czech Republic*. [online]. [cit. 2017–04–18]. Dostupné z: <<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/Welcome.do>>
- Knihovna města Plzně. Regionální databáze*. [online]. [cit. 2017–04–18]. Dostupné z: <<https://knihovna.plzen.eu/katalogy-a-databaze/regionalni-databaze/regionalni-databaze.aspx>>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1** – Seznam skladeb Hynka Pally
- Příloha č. 2** – Báseň *Má láska* od Ladislava Quise
- Příloha č. 3** – Ukázka Pallovy hudební kritiky
- Příloha č. 4** – Hynek Palla
- Příloha č. 5** – Juliana Pallová (roz. Pechová)
- Příloha č. 6** – Rodinné foto Pallů asi kolem roku 1874
- Příloha č. 7** – Hynek Palla asi v roce 1890
- Příloha č. 8** – Josefina Pallová (roz. Svobodová) a děti kolem roku 1896
- Příloha č. 9** – Emanuel Veil
- Příloha č. 10** – Pamětní deska Hynka Pally v Prokopově ulici
- Příloha č. 11** – Pallův dům v Prokopově ulici č. p. 27/206 v Plzni
- Příloha č. 12** – Umístění hrobu Hynka Pally na Mikulášském hřbitově
- Příloha č. 13** – Hrob Hynka Pally
- Příloha č. 14** – Ukázka rukopisu Hynka Pally – *Oslava géniů*
- Příloha č. 15** – Sourozenci Pechovi
- Příloha č. 16** – Náčelník Hynek Palla v sokolském kroji
- Příloha č. 17** – Hynek Palla při cvičení

PŘÍLOHY

PŘÍLOHY**A. TEXTOVÁ PŘÍLOHA****Příloha č. 1 – Seznam skladeb Hynka Pally.¹⁴⁷**

Pokud datum vzniku určité skladby není bezpečně známé, je uveden v závorce předpokládaný odhad.

1856

Já mám květinku (píseň)

Sonne und Blume (píseň)

Když mne moje milá (píseň)

Stála u okénka (píseň)

Šla má milá na pole (píseň)

Zavzni, plný hlahole mé písňě (píseň)

1857

Na Labe (mužský sbor)

Vyluz flétno, vyluz zvuky (mužský sbor s průvodem)

Jablíčka už dozrávají (píseň)

Jak se nebe, země (píseň)

Když jsi drahá Andulinko (píseň)

Mé písňě

Stálo děvče na zahrádce (píseň)

Viděla ho zdaleka (píseň)

Za našimi humny (píseň)

Z poupěte hle zavřeného (píseň)

(1857)

Pochod (klavírní skladba)

1857/8

Ta má malá chaloupka (píseň)

1858

Náš zpěv (mužský sbor)

Byl jednou jeden pyšný hoch (píseň)

Co je to za ptáčka (píseň)

¹⁴⁷ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, Antonín Špelda: Hynek Palla život a dílo, strojopis, 413 s., zde s. 393–397.

Divotvorné koření (píseň)
Chtěl bych tam vzhůru (píseň)
Když tě motýl celuje (píseň)
Jak mne to táhne (píseň)
Jak se ty hvězdičky (píseň)
Měsíčku, tys dnes osamělý (píseň)
Přes ten potok široký (píseň)
Putovalo děvče (píseň)
Ráno za chlad'oučké rosy (píseň)
Vojenské písně (píseň)
Měna časů (mužský sbor)
Večerní (mužský sbor)
Menuetto, Allergo (klavírní skladba)
Mše C dur pro smíšené hlasy a capella (dokončeno 12. 1. 1858)

1859

Holoubátko moje (píseň)
Jak blažen jsem a šťasten (píseň)
Je-li pak to klamné zdání (píseň)
Kdybych byla slavičkem (píseň)
Když to lesní stromoví (píseň)
Nad ty vaše plesy (píseň)
Ni jedna hvězda nesvítá (píseň)
Polet' se mnou (píseň)
Utichlo stromů šumění (píseň)
Úzkostí má duše trne (píseň)

1860

Kvartet G dur
Naše síla nehynoucí (mužský sbor)
Ouvertura o nešťastném Daliboru (klavírní skladba)

(1860)

Na horách (mužský sbor)

(kolem 1860)

Bože, vyslyš (svatební sbor, mužský sbor)
Tři Králové (mužský sbor tříhlasý)

Zapějme v bouřlivém nadšení (mužský sbor)

Hospodine, duch Tvůj kyne (mužský sbor)

Zpěvy jinochů (mužský sbor)

Plujme rychle, plujme směle (mužský sbor)

Zrušená láska (mužský sbor)

1861

Žalozpěv (mužský sbor)

Ach, synáčku, kde si byl (píseň)

Má zlatá matičko (píseň)

Jak zlatá matičko (píseň)

Jak truchlivo, jak tesklivo (píseň)

Jinochovo přání (píseň)

Návrat milého (píseň)

(1861)

Bude svatba, bude (píseň)

1862

Spanilý měsíčku (píseň)

Eh, veru už tuším (píseň)

Osud káže (píseň)

Potoku vlny divoké (píseň)

Na výsosti hvězdy svítí (píseň)

1863 Missa solemnis in B (mužský sbor)

(1863)

Při pivě (mužský sbor)

Národní písně, I. (mužský sbor)

(1861-1864)

Ukolébavky (smíšený sbor)

Ranní (smíšený sbor)

Dorota Boží (smíšený sbor)

Zeptá-li se vás, dítky (smíšený sbor)

Pořád jen o vlasti (smíšený sbor)

1864

Měla jsem chlapce (píseň)

Společná (píseň)

1865

Kantáta k otevření reálky (smíšený sbor)

Žalm 107 (smíšená sbor)

(1865)

Čtverozpěv (smíšený sbor)

Animas fidelium (smíšený sbor)

O kěž se slast jen jediná (smíšený sbor)

Hvězdičkám (smíšený sbor)

Překrásné hvězdičky (úprava lidové písně, smíšený sbor)

1866

Obecní zpěv z 18. století (smíšený sbor s průvodem orchestru)

Noc nad Vltavou (kantáta pro smíšený sbor a orchestr)

Tajemné šero háje líbá (píseň)

1866/7

Jedibaba (komická opera o dvou dějstvích)

1867

Černá země (mužský sbor)

1869

Sláva jara (kantáta)

1869/70

Starý a nový rok (mužský sbor)

1870

Starý rek (mužský sbor)

Svatební průvod pro orchestr

1872

Jarní (cyklus tří smíšených sborů)

Jest jaro (smíšený sbor)

(1872)

Cikánská píseň (mužský s průvodem)

Nepůjdu k rychtáři do dvorečka (lidová píseň, smíšený sbor)

Pod našimi okny teče vodička (lidová píseň, smíšený sbor)

1873

Mocný Hospodin Bůh (kantáta pro smíšený sbor)

Věnce vinem (kantáta pro smíšený sbor)

Staročeská slavnostní (smíšený sbor)

1874

Oslava géniů (kantáta pro sbor, sóla a orchestr)

1875

Žižka před Příbenicemi (mužský sbor s průvodem)

Zavedený ovčák (smíšený sbor)

Kvartet As (smyčcový)

1878

Oklamaný Turek (mužský sbor)

(1878)

České tance, I. řada

1879

Sláva budiž vlasti synu (kantáta pro mužský sbor)

Svatvečer (symfonická báseň)

Podej mi svou ručinku (mužský sbor)

(1879)

Národní písně, II.

Moravské národní písně

před rokem 1880

Modlitba (smíšený sbor)

Důvěra v Boha (mužský sbor)

1880

Má láska (mužský sbor)

Ze Šumavy (cyklus tří mužských sborů)

Uvítací vokální kantáta (mužský sbor?)

(1877-1881)

společně s J. Korábem vydává Palla Sbíрку posvátných čtvero zpěvů

1881

Vlasta (zpěvohra, fragment)

1883

Dobrou noc (píseň)

Měsíček se blyští (píseň) Cyklus Z máje žití

Hvězda a naděj (píseň)

V noci (píseň)

Vzpomínání (píseň)

Krásný večer (píseň)

1884

Noční дума (píseň)

1886

Concertino pro hoboj s průvodem smyčcového orchestru

1887

Učiň ty mne štíhlou jedlí (píseň)

Před spaním (píseň)

V háji (píseň)

Vytrvej (píseň)

1889

Vesna a láska (píseň)

(1889)

U českých mohyl (orchestr)

1892

České tance, II. řada

(1892)

Vzešla hvězda (mužský sbor)

1894

Dumy při měsíčku (cyklus písní pro sólový hlas s průvodem harfy)

České tance, III. řada (mužský sbor)

Fantazie a láska k vlasti (mužský sbor)

1894/1895

Šestero písní (cyklus mužských sborů)

České tance (úprava pro orchestr, pro klavír aj.)

1895

Balada o vlasti

1896

Serenáda pro tenor (mužský sbor, harfa, dva klavíry a lesní rohy - nedokončena)

Příloha č. 2 – Báseň *Má láska* od Ladislava Quise.¹⁴⁸

Na tuto báseň Hynek Palla zkomponoval sbor poctěný první cenou v soutěži r. 1895.

Má krásná vlasti k čemu tě rovnat smím?
 Vše, všecko bledne, lepotu tvou kdy zřím!
 Co vyšší tebe v světě velkém?
 Hory mi plání jsou, moře mělkem.
 A co as tobě národe rovno jest?
 Co slávy tvojí k obrazu, co mohu vznést?
 Čím pevnost žuly, bouře síla?
 Záře, již dennice světu sílá?
 O slávo česká! O národe! Vlasti! – K vám –
 již v srdci nosím lásku – s čím rovnat mám?
 Jak vy jste krásny, velky, skvoucí,
 taková láska v duši mé vroucí.

Příloha č. 3 – Ukázka Pallovy hudební kritiky.¹⁴⁹

Plzeňské listy, č. 143, 29. 11. 1892

Mezi tím vykonala opera naše nejskvělejší čin své letošní působnosti, provedši způsobem jak nejzdařilejším možno slavné dílo ruského původu, jehož odevšad co nejskvělejší pověst předcházela: P. I. Čajkovského “Eugenie Oněgina“. Bylť toho večera zvláštní soulad mezi slavnostním rázem představení, jímž nastolení purkmistra královské Plzně oslavováno, a mezi pietou, již krásnému slovanskému dílu prokazovali tam umělci výkonní pečlivým výkonem svým, zde pak obecenstvo obdivuplným, ba nadšeným přijetím jeho. O díle samém možno říci více, než že je plné něhy, vroucnosti, pravého, z nitra jdoucího a do nitra posluchačstva se snášejícího vzletu citového. Avšak je to dílo tak velice povznesené nad všednost a běžný ráz děl operních, na chvilkové vzrušení obecenstva namířených, že není divu, zůstává-li pro první chvíli u těch, kteří odchováni jsou na okázalostech a přílišnostech velké opery, neporozuměno. Toho sice nebylo u nás v plném smyslu obávati, jak objevila opravdová, nadšeně bouřlivá pochvala ku konci každého obrazu – jediný první vyjímaje – a ten právě udával svědectví, že se obecenstvo

¹⁴⁸ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník.* Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s.10–11.

¹⁴⁹ FIALA, Jaroslav. *Souboje s Apollónem III, Hudební kritika: antologie plzeňské umělecké kritiky.* Plzeň: Pro libris a Knihovna města Plzně s podporou Magistrátu města Plzně, 1999, s. 5.

ocit'ovalo před zjevem novým, nezvyklým, k jehož pravému ocenění nedostávalo se mu měřítko dosti jemného. Vskutku pak není všecka ta krása, již nevyrovnané umění Čajkovského v Oněginu sloužilo, toho druhu, aby se vnucovala, aby jí bez snahy porozuměno bylo, aby nehledána působila. Sdílet' asi Oněgin s mnohými jinými, jež potom všem srdcím milým se stala, stejný osud – vzpomeňte jen na Prodanou nevěstu, nyní tak prostou, přístupnou se vám zdá a jejíž krásy jako otevřená kniha před vámi leží – neříkalo-li se druhdy také o ní: to je hudba pro znalce? Ale dílo to a jemu podobná mluví k vám: chcete- li mítí ze mne potěšení, tedy poznejte mne! Kdo chceš poznati ji, staň se “znalcem“ pravé krásy! Toho zajisté vůči Oněginovi třeba nebyla-li pochvala dílu při premiéře vzdávána veskrze upřímná, jak ze soukromě pronášených úsudků souditi se dá, stane se jí zajisté, až Oněgin několikráte mine naše jeviště. Divák posluchač musí nejprve podati se vlivu onoho zvláštního ovzduší, jež od počátku nad scénou se vznáší, z něhož pak vnímavostí svou pocítí, že se tu něco obyčejného zcela neobyčejným, pohnutlivým způsobem děje, a že pro tyto neobyčejné projevy také skladatel musel nastoupiti cestu novou, na níž se třeba rozhlédnouti. Nestačí mi skrovně vyměřený prostor těchto sloupců, abych více toho, co na mysli mi tane, vypověděl, abych ty, jichž noha váhá dáti se na cestu “znalectví“ krás díla Čajkovského pobídl, abych na význam a krásu přeslavné básně Puškinovy, na níž děj zpěvohry založen, ukázal básně, která jako mnohé jiné, ale přece tak zcela rozdílným způsobem opěvá lásku a neodolatelnou moc její – ale všeho toho pomímám a opakuji: vynasnažte se, abyste vůči Oněginovi stali se “znalci“, poznejte ho z častého, napjatého slyšení! O účinkujících prozatím povšechný projev uznání, že každý z nich s láskou se úkolu svého podjal, tím pravého porozumění proň nabyt a dle nejlepšího umění svého jej provedl. Neváhám přiznati, že jsem v ten večer zažil chvíle pohnutí z dojmavé krásy díla i pýchy ze statného našeho operního ansamblu.

B. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Příloha č. 4 – Hynek Palla.¹⁵⁰

Příloha č. 5 – Juliana Pallová (roz. Pechová).¹⁵¹

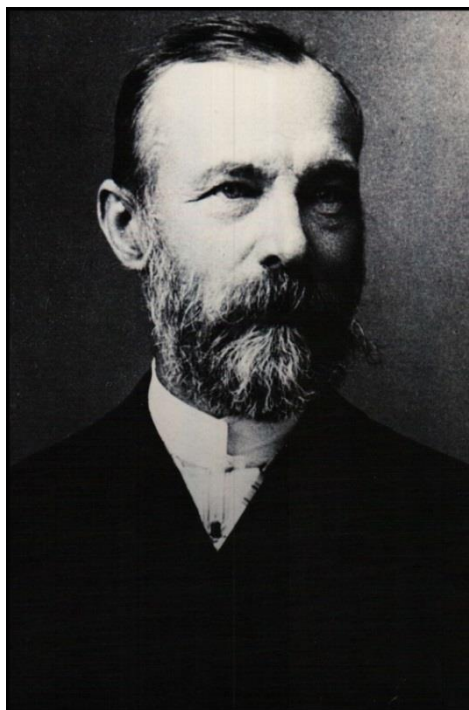

¹⁵⁰ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

¹⁵¹ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

Příloha č. 6 – Rodinné foto Pallů asi kolem roku 1874.¹⁵²

(Zleva: Božena, Vladimír, Hynek Palla, Juliana Pallová)

Příloha č. 7 – Hynek Palla asi v roce 1890.¹⁵³

¹⁵² Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

¹⁵³ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

Příloha č. 8 – Josefina Pallová (roz. Svobodová) a děti kolem roku 1896.¹⁵⁴

(Zleva: Zdeněk, Helena, Božena, Jaromír, Marie, Josefa Pallová, Olga, Ludmila)

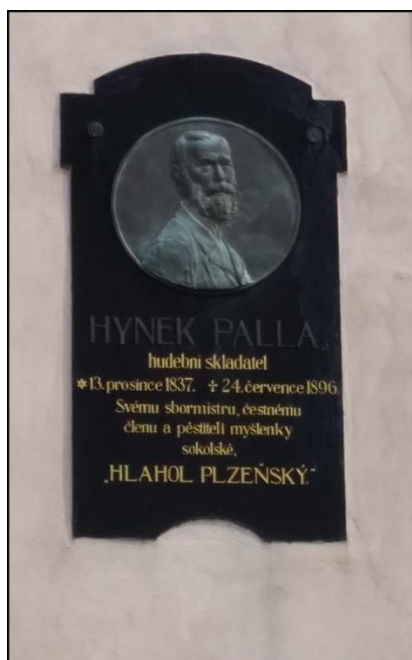

Příloha č. 9 – Emanuel Veil.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

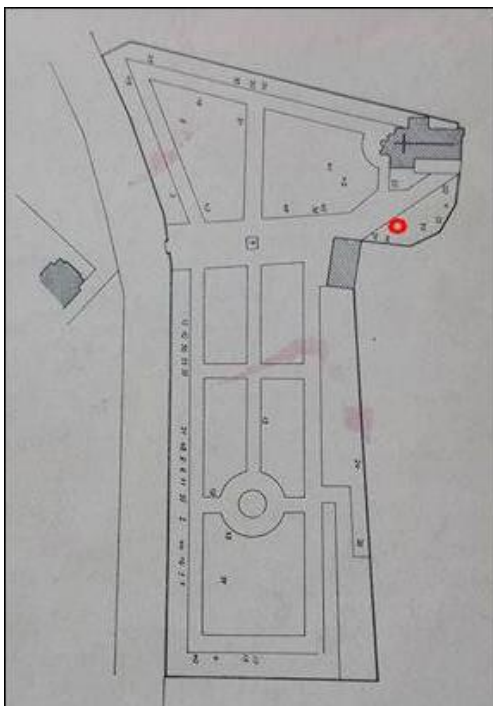
¹⁵⁵ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

Příloha č. 10 – Pamětní deska Hynka Pally v Prokopově ulici.¹⁵⁶**Příloha č. 11 – Pallův dům v Prokopově ulici č. p. 27/206 v Plzni.¹⁵⁷**

¹⁵⁶ Foto autorka.

¹⁵⁷ Foto autorka.

Příloha č. 12 – Umístění hrobu Hynka Pally na Mikulášském hřbitově.¹⁵⁸

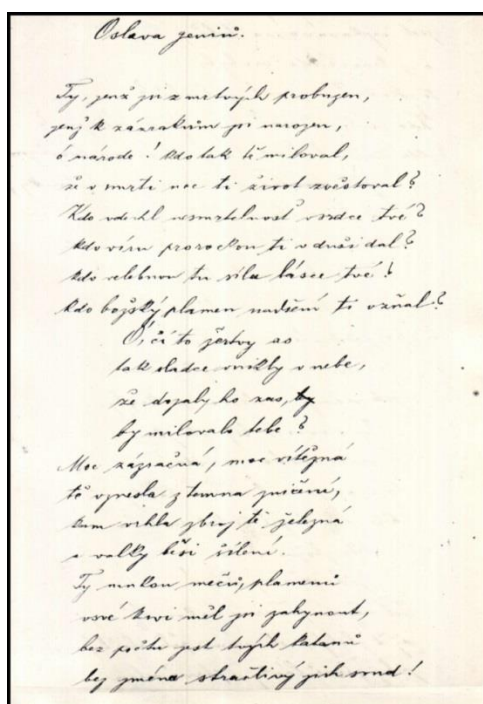

Příloha č. 13 – Hrob Hynka Pally.¹⁵⁹

¹⁵⁸ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Mikulášský hřbitov v Plzni: místo posledního odpočinku J. K. Tyla*. Plzeň: Osvětová beseda, 1956, zadní strana obálky knihy.

¹⁵⁹ Foto autorka.

Příloha č. 14 – Ukázka rukopisu Hynka Pally – *Oslava géníů.*¹⁶⁰Příloha č. 15 – Sourozenci Pechovi.¹⁶¹

(Zleva: Eliška, Jindřich, Bohdana)

¹⁶⁰ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

¹⁶¹ Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

Příloha č. 16 – Náčelník Hynek Palla v sokolském kroji.¹⁶²**Příloha č. 17 – Hynek Palla při cvičení.¹⁶³**

(Hynek Palla stojí jako první zprava)

¹⁶² Archiv města Plzně, fond Špelda Antonín, prof. RNDr., DrSc., kart. LP 822, 108 fotek k monografii v obálce.

¹⁶³ *Plzeňské besedy. Beletristický ilustrovaný čtrnáctideník*. Plzeň: G. Liška, 23. 5. 1909, roč. I., č. 12, s. 5.